

Årsredovisning 2016

Dnr 2017-0003

Innehåll

1	Inledning	7
1.1	Årsredovisningens disposition	7
1.2	Uppdrag.....	7
	ISF:s verktyg – systemtillsyn och effektivitetsgranskning	8
	Rättssäkerhet	9
	Effektivitet	9
	Det är värdefullt att granskning av rättssäkerhet och effektivitet bedrivs samlat	10
1.3	Organisation.....	11
2	Resultatredovisning	13
2.1	Krav på rapportering	13
2.2	Samlat resultat och måluppfyllelse	13
2.3	Ekonomiskt resultat.....	14
2.4	Att jämföra resultat.....	16
3	Effekter av ISF:s verksamhet	19
3.1	Effekter på riksdagens och regeringens styrning	19
3.2	Effekter på myndigheternas styrning och handläggning	25
3.3	Effekter på rättsutvecklingen	27
3.4	Spridning av ISF:s rapporter i övrigt	28
4	Övergripande insatser	29
4.1	Remissvar	29
4.2	Expert i utredningar	30
4.3	Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM).....	30
4.4	Föreläsningar.....	31
4.5	Konferenser	33
5	Övergripande granskningar	35
5.1	Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005–2014	36
5.2	Försäkringskassans utvecklingsarbete – utveckling av stöd till handläggareverksamheten	36
5.3	Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) - Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll....	36
5.4	Att använda lagens bedömningsutrymme.....	37
5.5	Försäkringskassans förändrade styrning.....	37
5.6	Vetenskapliga publiceringar.....	37
5.7	Kostnader	37
6	Förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner	39
6.1	Höjd grundnivå i föräldrapenningen – har uttaget av föräldrapenningen påverkats?.....	40

6.2	Kontroller i handläggning av bostadsbidrag	40
6.3	Att adoptera, en ekonomisk fråga – en studie om adoption bidrag och ekonomiska förutsättningar för adoption	40
6.4	Det statliga tandvårdsstödet.....	40
6.5	Delat barnbidrag – ett steg på vägen mot ökad jämsköldhet?.....	41
6.6	Sjukvårdande insatser och personlig assistans.....	41
6.7	Kostnader	41
7	Ohälsorelaterade förmåner	43
7.1	Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras – ett genusperspektiv	44
7.2	Nekad sjukpenning för inrikes och utrikes födda.....	44
7.3	Läkares sjukskrivning av kvinnor och män	44
7.4	Förenklat läkarintyg vid sjukskrivning – Försäkringskassans hantering vid införandet	44
7.5	Tidsbegränsade anställningar och sjukförsäkringen	45
7.6	När aktivitetsersättning upphör.....	45
7.7	Vetenskapliga publiceringar.....	45
7.8	Kostnader	46
8	Pensioner och pensionsrelaterade förmåner	47
8.1	En utvärdering av inkomsttåttet i inkomstindex	47
8.2	Tidsbegränsade uttag av tjänstepension bland kvinnor och män	47
8.3	Skillnader och spridning i premiepension för kvinnor och män	48
8.4	Kostnader	48
9	ISF:s framtida inriktning och kompetensförsörjning	49
9.1	ISF:s framtida inriktning	49
9.2	Målgruppsanalys	50
9.3	Medarbetare	50
9.4	Bemanning.....	51
9.5	Kompetensutveckling	52
9.6	Arbetsmiljö och hälsa	53
9.7	Det interna arbetet i övrigt.....	54
10	Finansiell redovisning	57
10.1	Resultaträkning	57
10.2	Balansräkning.....	58
10.3	Redovisning mot anslag	60
10.4	Tilläggsupplysningar	61
10.5	Noter.....	64
11	Sammanställning över väsentliga uppgifter	69

Generaldirektörens förord

1971 föreslog den amerikanske filosofen John Rawls en metod för att bedöma vad som – enkelt uttryckt – är en rimlig eller rättvis samhällsordning. Metoden – *The veil of ignorance* – utgår från ett tankeexperiment där människor, mycket förenklat, får avgöra hur de skulle vilja att samhället var utformat om de inte visste vilken etnicitet, samhällsposition eller förmåga de själva skulle ha i det samhället. Det är naturligtvis en relevant fråga. Hur skulle du själv vilja att samhället såg ut om du inte kände till din egen position eller förmåga?

En närbesläktad fråga är vilka sociala skyddsnät vi skulle vilja ha om vi inte i förväg visste vad vi eller våra närstående skulle vara beroende av för vår överlevnad. Jag är övertygad om att många skulle säga att ett väl fungerande socialförsäkringssystem, som erbjuder trygghet i situationer när livet inte blir som man tänkt sig, utgör en grundläggande förutsättning för ett gott samhälle.

Vi har förmånen att leva i ett land med ett förhållandevis omfattande och väl fungerande socialförsäkringssystem. En förutsättning för att det ska vara stabilt är att det är så allmänt accepterat att de som har förmåga att arbeta är beredda att bidra till det via skattesystemet. Det förutsätter att det är transparent, att alla behandlas lika och att missbruk och överutnyttjande förhindras.

ISF:s uppdrag är att genom systemtillsyn och effektivitetsgranskning värna rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet – det vill säga att kontrollera att rätt person får rätt utbetalning i rätt tid, att människor behandlas lika oberoende av vem som fattar ett beslut, att fusk och överutnyttjande förhindras, att utbetalningarna sker till lägsta möjliga kostnad och att resultatet av olika förändringar blir de avsedda.

Uppdraget omfattar ett gigantiskt område. Bara Försäkringskassan fattar årligen cirka 15 miljoner beslut och genomför drygt 60 miljoner utbetalningar. Till detta kommer pensionssystemet och allt som hör till hanteringen av detta. Socialförsäkringssystemet omsluter mer än 500 miljarder kronor och består av mer än 50 förmåner.

Uppdraget är komplext och ställer stora krav på ISF och de specialister som arbetar här. I relation till vårt uppdrag är myndighetens omfattning begränsad – cirka 60 medarbetare arbetar till en kostnad som motsvarar 0,13 promille av utgifterna för socialförsäkringsområdet. Behovet av att förstå, belysa och beskriva komplexa frågeställningar på ett sätt som skapar goda kunskaps- och beslutsunderlag för riksdag, regering och berörda myndigheter ställer stora krav både på enskilda medarbetare och på myndigheten som helhet. På ISF arbetar specialister med olika veten-

skaplig bakgrund – exempelvis jurister, ekonomer, medicinare och statsvetare – tillsammans i projekt för att kunna leverera mångfacetterade men tydliga svar på komplexa frågor.

När jag ser resultatet av ISF:s arbete de senaste åren är jag imponerad över vad en myndighet av ISF:s storlek har bidragit med till utvecklingen av en bättre socialförsäkring – en socialförsäkring som tillgodoser behovet av transparens, rättvisa och legitimitet. I årsredovisningen finns detta beskrivet kortfattat, och om du vill veta mer kan du läsa ISF:s Årliga Rapport för 2016 (Rapport 2017:2). Jag är glad och tacksam över att få företräda en myndighet med ISF:s uppdrag och medarbetare.

Stockholm i februari 2017

Maria Hemström Hemmingsson

1 Inledning

1.1 Årsredovisningens disposition

Årsredovisningen består av två huvudsakliga delar, dels resultatredovisningen (dispositionen beskrivs närmare nedan) och dels den finansiella redovisningen.

Årsredovisningen har först ett inledande kapitel som beskriver myndighetens uppdrag på en övergripande nivå och som preciserar de olika typer av tillsyns- och granskningsinsatser som ryms inom uppdragets två huvudgrenar. Därefter följer ett avsnitt om myndighetens organisation.

Resultatredovisningen inleds i kapitel 2 med en samlad redovisning av verksamhetens resultat och en bedömning av måluppfyllelsen. Därefter uttrycks resultatet i kostnader och intäkter över tid per verksamhetsområde. I kapitel 3 belyses de effekter som ISF:s rapporter haft.

Resultatredovisningen fortsätter med två kapitel som redovisar den övergripande verksamheten - ett som handlar om övergripande insatser och ett som handlar om övergripande granskningar. Kapitel 6-8 behandlar de andra tre verksamhetsområdena. Redovisningen är en rapportering av resultatet per verksamhetsområde med volymer och kostnader för slutprestationerna.

Kapitel 9 beskriver myndighetens arbete med den framtida inriktningen och kompetensförsörjningen.

Årsredovisningen avslutas med den finansiella redovisningen och en sammanställning över väsentliga uppgifter.

Uppgifterna i årsredovisningen avser verksamhetsåret 2016 om inte annat särskilt anges.

1.2 Uppdrag

ISF har till uppgift att värna *rättssäkerheten* och *effektiviteten* inom socialförsäkringsområdet.¹

Socialförsäkringen är en central del av det svenska välfärdssystemet. Socialförsäkringssystemet består av nästan 50 olika förmåner och är av stor betydelse för många människors personliga och ekonomiska situation,

¹ 1 § förordning (2009:602) med instruktion för Inspektionen för socialförsäkringen (instruktionen).

genom att det ökar den ekonomiska tryggheten i olika livssituationer som föräldraskap, sjukdom och ålderdom. Samtidigt medför socialförsäkrings-systemet stora kostnader för samhället – det står för en tredjedel av de statliga utgifterna och omsluter mer än 500 miljarder kronor. Det innebär att det är viktigt för både enskilda medborgare och för samhället i stort att socialförsäkringssystemet fungerar som avsett.

En utmaning är att socialförsäkringssystemet ständigt förändras och utvecklas. Men alla förändringar får inte avsedd effekt. Tillämpningen av reglerna för en förmån kan variera mellan olika handläggare eller mellan olika delar av Sverige. Bristfällig eller svårbegriplig information kan göra att medborgare går miste om en förmån som de har rätt till eller fattar mindre välgrundade beslut om exempelvis sparande eller arbete. Handläggnings-tider för förmåner kan bli långa och effektiviseringar och besparingar kan bli mindre än förväntat eller helt utebli. Sammantaget innebär detta att det är viktigt att följa upp, granska och utvärdera socialförsäkringssystemet i dess olika delar, så att eventuella brister upptäcks och rättas till. Detta är ISF:s uppgift.

I uppdraget ingår att granska den verksamhet som bedrivs av de myndig-heter som administrerar socialförsäkringen, nämligen Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten² och Skatteverket (i de delar som avser beslut om pensionsgrundande inkomst). ISF kan också granska den verksamhet som bedrivs av andra aktörer när den gränsar till socialförsäkringsområdet. Dessutom kan ISF granska samverkansinsatser som har anknytning till socialförsäkringsområdet.³

ISF har bildats för att det ska finnas en extern granskning av och tillsyn över socialförsäkringsområdet. Myndighetens medarbetare har samman-tagat en kombination av generalist- och specialistkompetens som ger goda förutsättningar att bevaka hela den svenska socialförsäkringen och relevanta gränsområden.

ISF:s verktyg – systemtillsyn och effektivitetsgranskning

ISF:s verktyg för att granska socialförsäkringssystemet är systemtillsyn och effektivitetsgranskning.

Systemtillsyn är granskning av om tillsynsobjektets egna system för styrning och kontroll säkerställer en korrekt och enhetlig tillämpning av det regelverk som tillsynsobjektet ska tillämpa.⁴

Effektivitetsgranskning är granskning av om tillsynsobjektets verksamhet fungerar effektivt med utgångspunkt i det statliga åtagandet.⁵

Något förenklat kan man säga att systemtillsyn i huvudsak är inriktad på rättssäkerhet medan effektivitetsgranskning fokuserar på effektiviteten hos

² ISF ska inte granska den del av Pensionsmyndighetens verksamhet som står under Finansinspektionens tillsyn, se 2 § 2 instruktionen.

³ 2 och 3§§ instruktionen.

⁴ 1 § instruktionen.

⁵ 1 § instruktionen.

den granskade verksamheten och de effekter olika delar av socialförsäkringssystemet har på samhället.

Rättssäkerhet

Rättssäkerhet är ett komplext begrepp som rymmer flera olika dimensioner. Centralt för rättssäkerheten är att de beslut som fattas ska vara både materiellt och formellt riktiga. För att ett beslut ska kunna bli materiellt riktigt krävs att det finns tillräckligt klara och tydliga regler. Reglerna ska också tillämpas på ett korrekt sätt så att beslut fattas på sakliga grunder utan hänsyn till några ovidkommande faktorer. I ett rättssäkert system måste det vara möjligt för den enskilda att förutse vilket beslut som kommer att fattas. Det är också väsentligt att lika fall bedöms lika.

Den formella rättssäkerheten rör framför allt förfarandet vid handläggning och beslutsfattande. Den syftar till att den enskilda ska få möjlighet att ta tillvara sina intressen. Den enskilda måste till exempel få möjlighet att föra fram sina argument i saken och få insyn i vilket underlag som har tillförts ärendet från någon annan än hen själv. Myndigheten måste också motivera sitt beslut på ett tydligt och begripligt sätt så att den enskilda förstår hur myndigheten har resonerat, bland annat för att den enskilda ska kunna ta ställning till om hen har anledning att överklaga beslutet.

Effektivitet

Effektivitet kan delas upp i två kategorier – administrativ effektivitet och effektivitet som ett mått på de effekter som regelverket och myndigheters agerande får i samhället.

Administrativ effektivitet

Den administrativa effektiviteten handlar framför allt om hur en organisation använder sina resurser och om den uppnår målen med sin verksamhet. Granskningar av administrativ effektivitet fokuserar ofta på vad en viss förmån kostar att administrera, om hantering och kostnader skiljer sig mellan olika kontor inom en myndighet och om de administrativa kostnaderna kan minskas utan att kvaliteten blir lidande.

Den administrativa effektiviteten kan påverkas av hur långa handläggningstiderna är, hur ärendehantering inom den ansvariga myndigheten är organiserad eller hur beslutsstödet för handläggarna är utformat. Hur myndighetens arbete med kontroller för att förhindra felaktiga utbetalningar är utformat påverkar också effektiviteten.

Ofta måste också vissa kvalitetsaspekter som har betydelse för rättssäkerheten, som exempelvis lagenlighet och likformighet, beaktas vid granskningar av den administrativa effektiviteten för att säkerställa att en kostnadsminskning inte sker på bekostnad av sänkt kvalitet i handläggning eller beslut.

Samhällseffekter

Definitionen av effektivitetsgranskning i ISF:s instruktion tar sin utgångspunkt i det statliga åtagandet. En viktig del i ISF:s granskning är därför att utvärdera vilka effekter – såväl avsedda som inte avsedda – som olika delar av socialförsäkringen ger upphov till.

Det statliga åtagandet avser de effekter som uppnås när socialförsäkringsförmåner och andra åtgärder når olika mottagare, till exempel barnfamiljer, personer med funktionsnedsättning och långtidssjukskrivna. En viss förmån kan både handläggas administrativt effektivt och vara träffsäker men ändå brista i effektivitet genom att de politiska mål som förmånen är tänkt att åstadkomma inte uppnås.

Det är värdefullt att granskning av rättssäkerhet och effektivitet bedrivs samlat

I praktiken granskar ISF ofta rättsäkerhetsfrågor och frågor som rör den administrativa effektiviteten tillsammans. Rättsäkerhetsfrågor och olika effektivitetsaspekter har nämligen nära beröringspunkter och är i praktiken ofta svåra att separera. För att en verksamhet ska anses vara administrativt effektiv krävs till exempel att handläggningen håller en hög kvalitet. Ett av de främsta måtten på kvaliteten i handläggningen är just om den är rättssäker. Omvänt kan rättssäkerheten påverkas av den administrativa effektiviteten. Exempelvis kan en handläggning som är ineffektiv genom att den leder till långa handläggningstider inverka negativt på rättssäkerheten.

Även myndigheternas arbete för att motverka felaktiga utbetalningar har både rättsäkerhets- och effektivitetsaspekter. Att de ansvariga myndigheterna på socialförsäkringsområdet säkerställer att förmåner betalas ut med rätt belopp till de mottagare som har rätt till dem är en rättsäkerhetsfråga. Men i myndigheternas uppdrag ligger också att de ska se till att använda handläggningsrutiner och inrätta kontroller av olika slag som leder till väl avvägda och väl använda administrativa resurser. I stor utsträckning används också samma metoder vid granskningar av rättssäkerhet och administrativ effektivitet, framförallt genomgångar av författningar och styrande dokument, intervjuer samt granskningar av ärendeakter.

Det finns beröringspunkter även mellan rättsäkerhet och effektivitet i form av effekter av den förda politiken för samhället och medborgarna. Tolkningen av om beslut är materiellt riktiga görs med utgångspunkt från lagstiftarens intentioner, vilket innebär att frågan om reglerna och tolkningen av dem leder till avsedda effekter handlar både om effektivitet och om rättssäkerhet. Genom att exempelvis genomföra effektutvärderingar i samspel med granskningar som är inriktade på rättssäkerhet och administrativ effektivitet blir det också möjligt att undersöka de bakomliggande orsakerna om de effekter som lagstiftaren eller de ansvariga myndigheterna velat åstadkomma inte uppnås. Att de avsedda effekterna inte uppnås kan till exempel bero på att det finns brister i förmånssystemets utformning eller i implementeringen av reglerna, att omvärlden har förändrats eller att systemet samverkar med andra system på ett sätt som påverkar mottagarnas incitament på ett sätt som inte har förutsetts.

Sammanfattningsvis har det ett stort värde att rättssäkerhets- och effektivitetsfrågor kan granskas samlat. Granskningar av rättssäkerhetsfrågor kan också ge uppslag till granskningar av effektivitetsfrågor och vice versa.

1.3 Organisation

ISF är en enrådighetsmyndighet som leds av en generaldirektör. ISF:s nuvarande generaldirektör Maria Hemström Hemmingsson tillträdde den 14 mars 2016. Catarina Eklundh Ahlgren var vikarierande generaldirektör till och med den 13 mars 2016.

Myndigheten har ett insynsråd där generaldirektören är ordförande. Från och med den 1 juni 2016 består rådet av sex ledamöter: Thomas Erhag, juris dr., docent i socialförsäkringsrätt och EU-rätt vid Göteborgs universitet/Handelshögskola, Ingrid Esser, fil. dr. i sociologi, forskare vid Stockholms universitet, Annika Sundén, docent i nationalekonomi, analyschef på Arbetsförmedlingen, Eskil Wadensjö, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet, Solveig Zander, riksdagsledamot och Anders Öberg, landstingsråd i Norrbottens läns landsting. Ledamöter i insynsrådet till och med den 31 maj 2016 var Ulrik von Essen, professor i offentlig rätt vid Stockholms universitet, Eskil Wadensjö och Solveig Zander (se ovan, de ingår fortsatt i insynsrådet).

Verksamheten var under 2016 organiserad i en matris med fyra enheter och fyra kompetensområden under generaldirektören. De tre sakenheterna var Enheten för barn-, familje- och handikappfrågor, Enheten för sjukförmåner och Enheten för pensioner och övergripande studier. Myndigheten hade även en administrativ enhet. ISF hade följande kompetensområden: ekonomisk styrning, effektivitetsgranskning och utvärdering, juridik samt medicin. Kompetensområdescheferna hade ett ansvar för metod- och kvalitetsfrågor inom sina respektive områden.

Från och med den 1 januari 2017 har en organisationsförändring genomförts där kompetensområdena har tagits bort. Chefsjuristen har placerats som en stabsfunktion under generaldirektören. En mindre justering av namnet⁶ för en av sakenheterna har också genomförts.

Myndigheten har också ett medicinskt råd. Det medicinska rådets roll är rådgivande och kvalitetssäkrande. Ledamöterna ska på olika sätt bidra till att bevaka medicinska aspekter i verksamheten. Rådet består av högst 6 externa ledamöter med klinisk och vetenskaplig kompetens. I rådet ingår Stefan Agewall, professor i kardiologi vid Oslo universitet, Kristian Borg, professor i rehabiliteringsmedicin vid institutionen för kliniska vetenskaper, Karolinska Institutet, Lisa Ekselius, professor i psykiatri vid Uppsala universitet och överläkare vid Akademiska Sjukhuset, Lars-Erik Strender, professor emeritus i allmänmedicin vid Karolinska Institutet, Kjell Torén, professor i försäkringsmedicin och överläkare vid Sahlgrenska Akademien samt Eva Vingård, professor emeritus i arbets- och miljömedicin vid Uppsala universitet.

⁶ Enheten för barn-, familje- och funktionshindersförmåner och tandvårdsstöd (tidigare Enheten för barn-, familje- och handikappfrågor).

Verksamhetsområden

Verksamheten är indelad i fyra verksamhetsområden. Det första är övergripande verksamhet som omfattar insatser och granskningar som omfattar flera förmånsområden eller som inte handlar om ett särskilt förmånsområde. Åtterrapporeringen om detta område sker i två kapitel, dels ett som handlar om övergripande insatser och dels ett som handlar om övergripande granskningar⁷. Det andra området omfattar förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner. Det tredje området omfattar ohälsorelaterade förmåner och det fjärde och sista omfattar pensioner och pensionsrelaterade förmåner.

Myndighetens tillsyns- och granskningsverksamhet bedrivs normalt i projektform.

⁷ Övergripande *granskningar* omfattar alla de publikationer som har lämnats inom ramen för ett projekt medan övergripande *insatser* handlar om andra typer av slutprestationer som remissvar, expertdeltagande i offentliga utredningar, JIM-uppdraget och föreläsningar. Se vidare om ISF:s slutprestationer i kapitel 2.4 Att jämföra resultat.

2 Resultatredovisning

2.1 Krav på rapportering

ISF ska senast den 1 februari varje år lämna en särskild granskningsplan, som anger vilken huvudsaklig inriktning tillsynen och granskningen ska ha under det kommande året.⁸

Granskningsplanen för år 2016⁹ innehöll sammanlagt 32 tillsyns- och granskningsinsatser som var tänkta att rapporteras eller startas under året. I planen presenterades insatsernas syfte och planerad tidpunkt för avrapportering. Granskningsplanen för år 2017¹⁰ som lämnades nyligen innehåller sammanlagt 30 granskningar som ISF avser att rapportera eller starta under året.

ISF ska varje år, i samband med årsredovisningen, lämna en årlig rapport som sammanfattar de viktigaste iakttagelserna från systemtillsynen och effektivitetsgranskningen under det gångna verksamhetsåret.¹¹

Den årliga rapporten för 2016 innehåller en beskrivning av de rapporter som myndigheten har lämnat under året tillsammans med en utförlig beskrivning av vilka effekter som har kunnat iakttas av verksamheten. En sammanställning av de tre senaste årens publikationer ingår också. Den årliga rapporten lämnas till regeringen i samband med årsredovisningen i februari 2017.¹²

2.2 Samlat resultat och måluppfyllelse

ISF har publicerat 16 rapporter, 1 ISF kommenterar, 3 skrivelser, 2 arbetsrapporter, 2 vetenskapliga artiklar och 25 remissvar under 2016. Myndigheten bedömer att årets resultat är acceptabelt givet förutsättningarna med en högre personalomsättning än normalt. Den samlade produktionen har minskat i förhållande till tidigare år. Under år 2015 publicerades 17 rapporter, 2 ISF kommenterar och 39 övriga publikationer. Under år 2014 som var ett exceptionellt högt produktionsår publicerades 27 rapporter och 30 övriga publikationer. 16 rapporter och 1 ISF kommenterar under ett år är ett produktionsresultat i det lägre spannet om man ser till ISF:s verksamhet över tid (se vidare under kapitel 2.4 om att jämföra resultat).

⁸ 12 § instruktionen.

⁹ Dnr 2016-0008.

¹⁰ Dnr 2017-0016.

¹¹ 13 § instruktionen.

¹² ISF Rapport 2017:2, dnr 2017-0030.

Minskningen är en konsekvens av en högre personalomsättning än normalt till följd av tjänstledigheter för medarbetare som anställts i utredningar, föräldraledigheter och att flera medarbetare har avslutat sin anställning vid ISF. Detta syns också på lägre nyckeltal när det gäller medeltal anställda och antal årsarbetskrafter¹³ jämfört med tidigare år. Utvecklingen har gett upphov till tre omfattande rekryteringsprocesser under året som tillsammans har varit mycket tidskrävande eftersom myndigheten behöver ta hänsyn till helheten i kompetensförsörjningen vid sina rekryteringar. Det har också inneburit längre ledtider innan nya medarbetare är introducerade och kan prestera på en normal nivå. Detta har sammantaget fått tydliga effekter på den samlade produktionen under det gångna året.

Vad gäller myndighetens publikationer upplever ISF att intresset för rapporterna generellt sett är stort och att iakttagelser och rekommendationer i stor utsträckning används som underlag till förbättringar inom socialförsäkringsområdet (se vidare kapitel 3 om effekter).

Av de rapporter som publicerades 2016 handlar sju huvudsakligen om effektivitetsfrågor, två om rättssäkerhetsfrågor och sex om båda dessa områden (den årliga rapporten ingår inte). Den ISF kommenterar som publicerats handlar om rättssäkerhetsfrågor.

ISF har beslutat att avsluta två pågående granskningar som angavs i granskningsplanen för år 2016 med anledning av att nyckelpersoner i projekten har rekryterats till Riksrevisionen (se vidare under respektive verksamhet). Båda dessa projekt har drivits vidare av Riksrevisionen. Tiden för rapportering har förskjutits till 2017 för ett projekt på grund av personalomsättningen. Resterande granskningar har startats eller avslutats i enlighet med granskningsplanen.

2.3 Ekonomiskt resultat

ISF:s verksamhet finansieras i stort sett genom anslag, medan andra intäkter¹⁴ i verksamheten är marginella. 75 procent av kostnaderna är personalkostnader, 15 procent övriga driftskostnader, 8 procent kostnader för lokaler och 2 procent finansiella kostnader och avskrivningar.

De totala kostnaderna har ökat med cirka 402 tkr samtidigt som intäkterna har minskat med 195 tkr jämfört med föregående år (på grund av netto-redovisning ger det en total skillnad på 597 tkr i tabell 1).

34 procent av kostnaderna avser övergripande verksamhet¹⁵ och utgör därmed det område som ISF lagt mest resurser på under året. 25 procent av kostnaderna avser ohälsorelaterade förmåner och 23 procent avser förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner. Det minsta verksamhetsområdet pensioner och

¹³ Antalet årsarbetskrafter har sjunkit från 51 till 45 på två år (från 2014 till 2016). Under samma period har medeltalet anställda sjunkit från 53 till 49 personer.

¹⁴ Intäkter av avgifter och andra ersättningar samt finansiella intäkter.

¹⁵ Övergripande verksamhet omfattar insatser och granskningar som omfattar flera förmånsområden eller som inte handlar om ett särskilt förmånsområde (kapitel 4 och 5).

pensionsrelaterade förmåner omfattar 18 procent av myndighetens verksamhet.

Tabell 1 Kostnader och intäkter per verksamhet

Per verksamhet, tkr	2016	2015	2014
<i>Övergripande verksamhet*</i>			
Intäkter	20 798	22 027	14 550
Kostnader	20 798	22 027	14 550
<i>Förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner</i>			
Intäkter	13 876	11 083	17 211
Kostnader	13 876	11 083	17 211
<i>Ohälsorelaterade förmåner</i>			
Intäkter	15 591	17 360	18 126
Kostnader	15 591	17 360	18 126
<i>Pensioner och pensionsrelaterade förmåner</i>			
Intäkter	11 075	10 273	11 336
Kostnader	11 075	10 273	11 336
Totalt			
Intäkter	61 340	60 743	61 223
Kostnader	61 340	60 743	61 223

Övriga intäkter (intäkter av avgifter och andra ersättningar samt finansiella intäkter) är nettoredovisade och har minskat kostnaderna, de uppgår totalt till 78 tkr eller drygt 0,1 procent av de totala intäkterna.

* Området omfattar kostnader och intäkter för övergripande insatser och övergripande granskningar.

Kostnaderna för området förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner har ökat med 25 procent jämfört med föregående år. Det beror på att antalet projekt är fler än föregående år. För de andra verksamhetsområdena är förändringarna i kostnader små jämfört med föregående år, en variation som är naturlig i den typ av verksamhet som ISF bedriver.

Den genomsnittliga kostnaden per rapport uppgick till 3,8 miljoner kr, vilket är högre än de båda föregående åren. Det beror på att antalet rapporter som lämnats till regeringen är aningen färre samtidigt som kostnaderna har ökat något jämfört med 2015. Året dessförinnan var ett exceptionellt produktionsår, vilket resulterar i en låg genomsnittskostnad eftersom kostnaderna ligger på en jämn nivå alla tre åren. Om man istället ser till genomsnittskostnaderna per publicering, som uppgick till 1,3 miljoner kr är skillnaderna mellan budgetåren lägre, framförallt i jämförelse med 2014.

Tabell 2 Genomsnittskostnader

Genomsnittskostnad, tkr	2016	2015	2014
Antal rapporter	16	17	27
Genomsnittskostnad per rapport	3 834	3 573	2 268
Antal publiceringar*	49	58	57
Genomsnittskostnad per publicering	1 252	1 047	1 074

Genomsnittskostnaden är beräknad som den totala kostnaden för året, se tabell 1, i förhållande till antalet lämnade rapporter respektive publiceringar.

* I publiceringar ingår rapporter, ISF Kommentarer, arbetsrapporter, skrivelser, working paper, remissvar och vetenskapliga publiceringar.

2.4 Att jämföra resultat

Att jämföra resultat i ISF:s verksamhet mellan enskilda verksamhetsår eller mellan enskilda projekt som har olika förutsättningar måste göras med försiktighet. Nedan förs resonemang om vilka skillnader som kan finnas och som man behöver beakta när man jämför och analyserar resultaten. Komplexiteten i antalet möjliga förklaringsfaktorer som också kan samverka med varandra, gör att det inte är möjligt att kommentera utfallet på en detaljerad nivå.

ISF:s produktionsvolym

Sedan starten har ISF haft en produktionsvolym som har varierat från 16 till 27 rapporter under ett kalenderår. Omkring 20 rapporter är en normal produktionsvolym för ISF under ett verksamhetsår.

ISF har en kontinuerligt pågående verksamhet som inte följer kalenderåret. Projekt startas löpande under året och avslutas också löpande med olika typer av publiceringar som följd. Produktionscykeln har två toppar under året, dels en före sommaren och dels en före jul. Årsskiftet är en fastställd brytpunkt i tid och vilka rapporter ISF hinner publicera i december eller som skjuts till i januari året därpå påverkar vilken volym som anges i årsredovisningen ett enstaka kalenderår.

Produktionsvolymen ett enskilt verksamhetsår påverkas också av var i produktionscykeln majoriteten av projekten befinner sig. Längden på ett projekt kan variera från mindre än ett år till tre år eller mer. Därför påverkar det produktionsvolymen om många projekt befinner sig i startfasen eller slutfasen under ett enskilt år. Så var till exempel fallet 2014 då många projekt avslutades under året. I en del av de projekt som resulterar i flera rapporter kan det också vara så att en större del av arbetet genomförs initialt och att flera rapporter publiceras på kortare tid i slutet av projektet, vilket då påverkar produktionsvolymen positivt det året.

Hur man definierar produktionsvolym påverkar också nyckeltal och jämförelser mellan olika år. Som framgår av tabellen ovan blir det relativt stor skillnad om man bara jämför den huvudsakliga produktionen som är rapporter med tidigare år eller om man ser till den samlade produktions-

volymen där fler typer av publiceringar ingår, såsom exempelvis ISF kommenterar, arbetsrapporter, working paper, skrivelser, remissvar och vetenskapliga publiceringar.

ISF:s slutprestationer och fördelning av gemensamma kostnader

Inom området övergripande verksamhet utgörs myndighetens slutprestationer av remissvar, deltagande som expert i offentliga utredningar, jämställdhetsintegrering i myndigheter, föreläsningar och konferenser. Här ingår också de övergripande projekt som har redovisats slutligt till regeringen under året.

Inom de andra tre områdena är myndighetens slutprestationer de projekt som har redovisats slutligt till regeringen under året.

I den redovisade kostnaden för en slutprestation ingår alla de publikationer¹⁶ som lämnats inom ramen för ett projekt. Vissa projekt bedrivs över flera verksamhetsår och i den totala kostnaden inkluderas även kostnader från tidigare år som hör till slutprestationen. ISF fördelar samtliga gemensamma kostnader på de projekt och insatser som genomförts under året.

I de fall myndigheten publicerar arbetsrapporter, working paper och skrivelser eller om en vetenskaplig artikel blir publicerad efter det att slutprestationen har redovisats i årsredovisningen, bokförs kostnaderna för nedlagd tid som gemensamma kostnader för det aktuella verksamhetsområdet.

Att jämföra kostnader mellan projekt

Varje projekt som ISF genomför är unikt. Projekten varierar såväl i längd som när det gäller vilken typ av kompetens och vilka övriga resurser som krävs för att genomföra dem. Även arbetssätt och metoder skiljer sig åt mellan projekten. Det är faktorer som direkt påverkar den totala kostnaden för det som publicerats inom ramen för ett projekt.

Ett ISF-projekt kan variera mycket i tid, från 9 månader till drygt 3 år¹⁷. Ett genomsnittligt projekt pågår i 2 år. De kortare projekten resulterar vanligen i en rapport medan längre projekt kan generera flera rapporter eller andra typer av publikationer. ISF gör ibland också mer avgränsade insatser som tar betydligt kortare tid och är mycket mindre resurskrävande.

ISF:s granskningar kan antingen initieras av regeringen genom ett regeringsuppdrag eller av ISF inom ramen för instruktionen. Ser man till den nedlagda arbetstiden i regeringsuppdrag jämfört med egeninitierade projekt under 2016 så har 44 procent av arbetstiden lagts på regeringsuppdrag och 56 procent av tiden har lagts på egeninitierade projekt. Ser man däremot till antalet projekt så är regeringsuppdragen avsevärt färre än de egeninitierade projekten. Fördelningen av pågående projekt var 13 regeringsuppdrag och 30 egeninitierade projekt. Orsaken till den stora

¹⁶ Till exempel rapporter, ISF kommenterar, arbetsrapporter, skrivelser, working paper och vetenskapliga artiklar.

¹⁷ Baserat på kalendertid för de projekt som avslutades under år 2016.

skillnaden (30 procent regeringsuppdrag och 70 procent egeninitierade projekt) är att regeringsuppdragen många gånger är bredare och omfattar fler frågor än de egeninitierade projekten. När fler typer av frågor ska besvaras i ett projekt, blir också bemanningen bredare med flera olika kompetenser.

Vilken kombination av kompetens som behövs inom ett projekt beror på frågornas karaktär och komplexitet. Ett projekt som behandlar flera olika frågor kräver naturligen en bredare kombination av kompetenser än ett projekt i den andra ytterligheten med en starkt avgränsad frågeställning som kräver djup kompetens inom ett specifikt område.

Det angreppssätt och de metoder som ISF använder för att lösa uppgiften i ett projekt påverkar också tidsåtgången i både kalendertid och arbetstid. Projekt som innehåller bearbetning av registerdata tar ofta lång tid. Det beror till stor del på att dataleveranser nästan alltid tar lång tid. Även projekt som innehåller omfattande bearbetning av uppgifter från ärendakter kan ta betydande tid i anspråk. Också leverans av akter kan ta lång tid och på så sätt vara en avgörande faktor för tidsåtgången i ett projekt.

Varken den genomsnittskostnad per rapport eller publikation som anges ovan (i kapitel 2.3) eller genomsnittskostnaden för ett visst verksamhetsområde ger därmed något svar på frågan om ISF har blivit mer eller mindre effektiv. Detta är viktigt att ha i åtanke vid jämförelser mellan enskilda rapporter och när man jämför genomsnittskostnaden mellan olika år eller områden.

Baserat på verksamheten de senaste tre åren kan ISF konstatera att kostnaden per rapport vanligen varierar mellan 2 och 4 miljoner kronor. Spridningen både neråt med mindre kostsamma rapporter och uppåt med mer kostsamma rapporter är relativt jämn. Det betyder att spridningen mellan enskilda rapporter är ganska stor.¹⁸

¹⁸ 48 procent av rapporterna ligger i intervallet 2–4 miljoner kr, 23 procent av rapporterna kostar mindre än 2 miljoner kr och 29 procent kostar mer än 4 miljoner kr. Om flera rapporter ingår i ett projekt har kostnaden delats mellan antalet rapporter.

3 Effekter av ISF:s verksamhet

ISF har i uppdrag av regeringen att analysera hur myndighetens arbete under 2016 har bidragit till effektivitet och rättsäkerhet inom socialförsäkringsområdet.

Det finns inte någon given metod för att fastställa effekterna av en myndighets verksamhet. Man skulle kunna säga att effekterna är skillnaden mellan den faktiska utvecklingen och hur utvecklingen skulle ha sett ut om myndigheten inte hade funnits. Men eftersom det inte går att göra en sådan jämförelse är det svårt att mäta effekterna av verksamheten.

Man kan inte heller alltid räkna med att den typ av övervakande och förebyggande verksamhet som ISF bedriver leder till direkta förändringar för medborgarna eller samhället i övrigt. Resultat av verksamheten finns i stället ofta inom den kedja av åtgärder och beslut som krävs för att ett politiskt initiativ så småningom ska leda till en faktisk förändring för enskilda eller för samhället i stort. Det är ofta svårt att bedöma exakt vilken påverkan ISF har haft i en sådan händelsekedja, särskilt som det ibland kan ta flera år innan ett politiskt initiativ faktiskt leder till effekter i samhället. En extra svårighet när det gäller att redovisa vilka effekter tillsyns- och granskningsmyndigheter har, är att själva myndighetens existens påverkar beteendet hos dem som är föremål för tillsynen och granskningen.

Ett av de viktigaste kriterierna på att ISF:s arbete är relevant och väl genomfört är att arbetet faktiskt leder till förändring genom att myndighetens iakttagelser och rekommendationer i rapporter och andra publikationer omsätts i praktisk handling.

I det följande ges en kortfattad beskrivning av de effekter av ISF:s verksamhet som har kunnat iakttas under 2016. En mer utförlig beskrivning av effekterna finns i den årliga rapport som myndigheten lämnar till regeringen tillsammans med årsredovisningen¹⁹.

3.1 Effekter på riksdagens och regeringens styrning

ISF:s rapporter används ofta som underlag för olika typer av riksdags- och regeringsbeslut. De kan vara underlag i olika skeden av lagstiftningsarbeten eller arbeten med andra författningsändringar, till exempel för att ta fram kommittédirektiv eller som underlag för offentliga utredningar eller

¹⁹ Årlig rapport för 2016, ISF Rapport 2017:2.

propositioner. Det förekommer också att regeringen använder ISF:s rapporter som underlag när den beslutar om att lämna olika uppdrag till andra myndigheter.

Slutsatserna i ISF:s rapporter ligger också många gånger till grund för regeringens resultatbedömningar, och rapporterna används som underlag i arbetet med budgetpropositionen. I budgetpropositionen för 2017 refereras till 10 rapporter och 4 remissyttranden från ISF. Utöver detta har myndigheten under 2016 omnämnts i 7 propositioner eller regeringsskrivelser, 2 betänkanden från offentliga utredningar, 2 departementspromemorior och i 5 kommittédirektiv.

Även i riksdagen förekommer referenser till ISF i bland annat motioner och utskottsyttanden. ISF har nämnts vid ett 40-tal tillfällen i riksdagsdebatter, interpellationer, motioner och skriftliga frågor. ISF har också presenterat rapporter för socialförsäkringsutskottet.

Under senare år har den kunskap som finns hos ISF i allt högre utsträckning använts i utredningsarbete som rör socialförsäkringsfrågor. Under 2016 anlätades fem av ISF:s medarbetare som sekreterare i tre statliga utredningar²⁰. Andra medarbetare har också varit experter eller ingått i referensgruppen till utredningar²¹.

Underlag i utrednings- och författningsarbete

ISF:s rapporter har använts som underlag och referensmaterial både för ett antal utredningar och i annat författningsarbete under året. Det gäller arbete med föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen, assistansersättningen, återkrav av socialförsäkringsförmåner, hälsovaxling, förnyad utredning vid sjukersättning samt höjda ersättningsnivåer för underhållsstöd, sjuk- och aktivitetsersättning samt adoptionsbidrag.

ISF:s rapport *Ett jämställt uttag? Reformen inom föräldraförsäkringen*²² visade på att införandet av reserverade föräldradagar påverkar hur föräldrapenningen för barnet fördelas mellan män och kvinnor. Rapporten utgjorde ett underlag för införandet av en tredje reserverad månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen den 1 januari 2016.²³ Samma rapport har också använts som underlag i samband med att jämställdhetsbonusen avskaffades vid utgången av 2016.²⁴ Regeringen har vidare tillsatt en utredning för att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring. I direktiven till utredningen hänvisar regeringen till samma rapport men även till ISF:s rapport²⁵ om graviditetspenning från 2014, vad avser problem av olika slag i andra delar av föräldraförsäkringen.

²⁰ Utredningen om trygghetssystemen och internationell rörlighet (S 2014:17), Utredningen om en mer jämställd och rättssäker försäkring vid arbetsskada (S 2016:01) och LSS-utredningen (S 2016:03).

²¹ Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (Fi 2016:07), Socialdataskyddsutredningen (S 2016:05) och Utredningen om en mer jämställd och rättssäker försäkring vid arbetsskada (S 2016:01).

²² ISF Rapport 2012:4.

²³ Prop. 2014/15:125.

²⁴ Prop. 2016/17:1 Utgiftsområde 12, bet. 2016/17:SfU3, rskr. 2016/12:121.

²⁵ *Tillämpningen av lagstiftningen om graviditetspenning*, ISF Rapport 2014:25.

Regeringen har vidare tillsatt en utredning för att se över arbetsskade-försäkringen i syfte att se till att kvinnor och män får lika möjligheter att få skador godkända som arbetsskada. I direktiven till utredningen angavs att utredaren särskilt bör ta del av ISF:s rapporter²⁶ om arbetsskada. En medarbetare hos ISF ingår också i en referensgrupp till utredningen.

Rapporten *Assistansersättningen – Brister i lagstiftning och tillämpning*²⁷ har använts som underlag av regeringen för kommittédirektiv till LSS-utredningen.^{28, 29} I direktiven beskriver regeringen ett antal problem med assistansersättningen som ISF har identifierat.³⁰ Det gäller bland annat oklarheter till följd av det delade huvudmannskapet mellan kommunerna och staten, otydligheter i lagstiftningen och ett ifrågasättande av om personkretsindelningen fortfarande fyller sin funktion. I direktiven framhålls också att ISF har konstaterat att det finns en risk för att privata assistans-företag överdriver assistansbehovet för anordnarna³¹ liksom problem med kvittning, återkrav och eftergift³².

Rapporten *Sjuvårdande insatser och personlig assistans*³³ fick stor uppmärksamhet i media. Efter publiceringen har regeringen beslutat att Försäkringskassan inte längre ska ha som mål att bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. Regeringen har vidare överlämnat rapporten till LSS-utredningen. Socialförsäkringsministern har också öppnat för att ge ytterligare direktiv till utredningen med anledning av rapporten.^{34, 35}

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att utreda hur det allmänna ombudet för socialförsäkringen kan stärkas processuellt samt lämna förslag på hur detta kan åstadkommas. ISF påpekade behovet av att stärka ombudet redan i en rapport år 2012.³⁶ Regeringen framhåller att prejudikatbildningen inom socialförsäkringsområdet är viktig, inte minst för att försöka motverka den bristande likformighet som ISF har bedömt att det finns i såväl Försäkringskassans som förvaltningsdomstolarnas bedömning av socialförsäkringsmål.^{37, 38} Samma utredare ska också utreda återkravshandlingen inom socialförsäkringsområdet. I direktiven hänvisar regeringen till att ISF i en granskning av återkravshandläggning på Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har lyft fram att båda myndigheterna har haft problem med exempelvis långa handläggningstider och kvalitet i

²⁶ *Beslut om arbetsskada ur ett jämställdhetsperspektiv – livränta till följd av sjukdom*, ISF Rapport 2011:15 och *Krav på varaktighet vid arbetsskadelivränta*, ISF Rapport 2015:14.

²⁷ ISF Rapport 2015:9.

²⁸ LSS står för lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

²⁹ Dir. 2016:40, *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen*.

³⁰ *Vad är normalt? Föräldraansvaret i assistansersättningen*, ISF Rapport 2014:6 och *Assistansersättning och kommunala stöd till personer med funktionsnedsättning*, ISF Rapport 2014:19.

³¹ *Assistansmarknaden – en analys av timschablonen*, ISF Rapport 2012:12.

³² *Återkrav i assistansersättningen*, skrivelse 2014, dnr 2014-56.

³³ ISF Rapport 2016:16.

³⁴ Beslut om överlämnande av ärende, 2016-12-20, dnr S2016/07762/FST.

³⁵ Se till exempel Helsingborgs dagblad den 15 december 2016.

³⁶ *Ett förstärkt allmänt ombud för socialförsäkringen*, ISF Rapport 2012:11.

³⁷ *Socialförsäkringsmål i förvaltningsdomstolarna*, ISF Rapport 2014:18.

³⁸ Dir. 2016:104, *Stärkt rättssäkerhet och effektiv handläggning i ärenden och mål om socialförsäkring*.

besluten.³⁹ Regeringen framhåller också att ISF har uppmärksammat att myndigheterna saknar lagstöd för att ställa upp de beloppsgränser som myndigheterna har satt gällande vilka återkravsärenden de väljer att utreda.

En arbetsgrupp inom Social- och Finansdepartementen har tagit fram en departementspromemoria med förslag om så kallad hälsovaxling, som syftade till att stärka arbetsgivares drivkrafter att vidta insatser för att sjukskrivna arbetstagare ska kunna återgå i arbete.⁴⁰ I promemorian hänvisade arbetsgruppen till en utvärdering av en liknande reform som ISF gjort⁴¹ och framhöll att resultatet skulle kunna tolkas som att den reformen bidrog till att utjämna användningen av rehabiliteringspenning mellan olika grupper. I promemorian hänvisade arbetsgruppen också till att ISF i rapporten *Arbetsgivare i små företag – en intervjustudie om deras erfarenheter av sjukskrivningsprocessen*⁴² från 2012 visat att arbetsgivare med få anställda försöker anpassa arbetet under en kortare period för att främja återgång i arbete, men att de i ett längre perspektiv inte har något ekonomiskt utrymme för att behålla arbetstagare som inte kan återgå i ordinarie arbete. Regeringen har beslutat att lägga förslaget åt sidan till förmån för de åtgärder som arbetsmarkandens parter senare meddelade att de har kommit överens om.

Under året beslutade riksdagen att Försäkringskassan inte längre ska vara skyldig att bestämma att en förnyad utredning ska göras efter en viss tid när myndigheten beviljar en person sjukersättning. I propositionen med förslaget konstaterade regeringen att ISF, liksom Försäkringskassan, har ansett att det finns skäl att förtydliga regelverket så att det framgår att en förnyad utredning i samband med beslut om sjukersättning inte behöver vara djuplodande i alla ärenden.^{43, 44} Vidare återgav regeringen ISF:s syn på att en förnyad utredning inte behöver göras i samtliga fall och att det kan finnas anledning att överväga en förändring av regelverket, som gör det möjligt att avstå från förnyad utredning i ärenden där det är uppenbart att detta är onödigt.

I en rapport om utvecklingen av socialförsäkringsförmåner sedan 1990-talet⁴⁵ konstaterade ISF att flera av socialförsäkringsförmånerna inte har följt pris- eller löneutvecklingen efter den ekonomiska krisen på 1990-talet. Det innebär att det svenska socialförsäkringssystemet successivt förändrats, från att vara en inkomstbortfallsförsäkring till att motsvara ett grundtrygghetssystem. Konstanta nivåer kan få fördelningspolitiska konsekvenser, i första hand för personer som har svårt att få arbete och i budgetpropositionen för 2017 påpekade regeringen att både underhållsstödet och föräldrapenningen på grundnivån höjdes den 1 januari 2015, och att regeringen planerar att höja underhållsstödet ytterligare för äldre barn.⁴⁶ I

³⁹ *Återkravshandläggning på Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten – styrning och tillämpning*, ISF Rapport 2014:3.

⁴⁰ Ds 2016:8, *Hälsovaxling för aktivare rehabilitering och omställning på arbetsplatserna*, dnr 2016-56.

⁴¹ *Arbetsgivares medfinansieringsansvar i sjukförsäkringen*, ISF Rapport 2015:4.

⁴² ISF Rapport 2012:9.

⁴³ Prop. 2016/17:1, utgiftsområde 12, s. 56.

⁴⁴ *Förnyad utredning av sjukersättning*, ISF Kommentarer 2015:2.

⁴⁵ *Utvecklingen av socialförsäkringsförmåner sedan 1990-talet*, ISF Rapport 2014:4.

⁴⁶ Prop. 2016/17:1, utgiftsområde 12, s.32.

budgetpropositionen föreslog regeringen att garantinivån för sjukersättning och aktivitetsersättning ska höjas med 0,05 prisbasbelopp för den som får hel ersättning.⁴⁷ Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2017.⁴⁸ Regeringen föreslog också att adoptionsbidraget skulle höjas från 40 000 kr till 75 000 kr, något som ISF föreslagit i en rapport om adoptionsbidraget⁴⁹.

Underlag för regeringens myndighetsstyrning

ISF:s rapporter har på olika sätt legat till grund för regeringens styrning av myndigheterna.

ISF har i en rapport om sjukvårdande insatser och personlig assistans bland annat konstaterat att det är otydligt hur bedömningar ska göras av om det går att utföra sjukvårdande insatser som så kallad egenvård. ISF konstaterade också att fördelningen av ansvar mellan olika huvudmän är otydlig. I regleringsbrevet för 2017 har Socialstyrelsen fått i uppdrag att genomföra en kartläggning av vilket stöd som lämnas av kommuner till personer med funktionsnedsättningar som har behov av hjälp med egenvårdsinsatser. Socialstyrelsen ska också undersöka i vilken utsträckning kommuner samverkar med landstingen i frågor som rör egenvård för denna målgrupp.⁵⁰

I samma rapport diskuterade ISF även konsekvenserna av Försäkringskassans tillämpning av en dom från 2015 som begränsar möjligheterna att bevilja assistansersättning till personer med fysiska funktionsnedsättningar. I både Försäkringskassans och Socialstyrelsens regleringsbrev för 2017 har regeringen gett myndigheterna i uppdrag att utreda konsekvenserna av denna nya praxis för flickor, pojkar, kvinnor och män med assistansersättning.⁵¹

Efter ISF:s rapporter om aktivitetsförmågeutredningar och de försäkringsmedicinska rådgivarnas roll⁵² har Försäkringskassan fått i uppdrag i regleringsbrevet för 2017 att redovisa vilka åtgärder myndigheten har vidtagit för att säkerställa kvalitet och enhetlighet i de bedömningar som görs på Försäkringskassan efter att en försäkringsmedicinsk utredning har gjorts. Försäkringskassan ska även redovisa hur den försäkringsmedicinska rådgivarens roll ska tydliggöras i dessa ärenden och hur ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i hela handläggningen av försäkringsmedicinska utredningar, inklusive den utbildning som erbjuds utförare av sådana utredningar.

I en rapport om socialförsäkringstillhörighet och fri rörlighet inom EU konstaterade ISF att det finns brister i Försäkringskassans statistik

⁴⁷ Prop. 2016/17:1, utgiftsområde 10, s. 62 f.

⁴⁸ SFS 2016:1293.

⁴⁹ *Att adoptera, en ekonomisk fråga – en studie om adoptionsbidrag och ekonomiska förutsättningar för adoption*, ISF Rapport 2016:9.

⁵⁰ Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Socialstyrelsen, dnr. S2015/04635/FST och 2016/07779 (delvis).

⁵¹ Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Försäkringskassan, dnr. 2016/07776/RS (delvis), 2016/07778/RS och 2016/07779 (delvis) och Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Socialstyrelsen (se ovan).

⁵² *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU)*, ISF Rapport 2015:8. *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras – ett genusperspektiv*, ISF Rapport 2016:4 och *Försäkringsmedicinska rådgivares roll i enskilda ärenden*, ISF rapport 2015:17.

avseende utsändning och arbete i två eller flera länder, vilket skapar svårigheter vid analyser av arbetskraftsrörlighet.⁵³ Försäkringskassan har i regleringsbrevet för 2017 fått i uppdrag av regeringen att redovisa hur utvecklingen av myndighetens it-stöd fortskrider vad gäller statistik inom det internationella området.

I en rapport om socialförsäkringens administration⁵⁴ konstaterade ISF att det fanns oklarheter i redovisningen av kostnaderna för AP-fondernas administration i den skrivelse som regeringen lämnar till riksdagen om AP-fonderna varje år. Kontakter mellan ISF och tredje AP-fonden ledde till att regeringen ändrade redovisningen av en av de poster ISF diskuterat i rapporten. När regeringens skrivelse senare behandlades i riksdagens finansutskott noterade utskottet att regeringen gjort förändringar i redovisningen av de prestationsbaserade arvodena, men utskottet tyckte fortfarande att redovisningen var otydlig. I betänkandet skrev utskottet att de "utgår från att fonderna och regeringen till nästa års skrivelse förbättrar och förtydligar redovisningen av de prestationsbaserade arvodena".⁵⁵

Underlag för förändringar av regeringens överenskommelser med Sveriges kommuner och landsting

ISF har i en rapport om läkares sjukskrivning av kvinnor och män pekat på att det finns behov av flera olika insatser för att kvalitetssäkra och utveckla hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning av kvinnor och män.⁵⁶ I en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges kommuner och landsting om sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen för åren 2017–2018 har man tagit fasta på ISF:s rekommendationer. I avtalet anges att landstingen ska vidareutveckla den försäkringsmedicinska kompetensen för både läkare och andra professioner som är involverade i sjukskrivningsprocessen. Landstingen ska också säkerställa att kompetensutvecklingen ska ge kunskap om en jämställd sjukskrivningsprocess, hur medikalisering av normala livshändelser kan undvikas och vikten av förvärvsarbete som ett hälsofrämjande värde för individen.⁵⁷

I samma rapport framhöll ISF vikten av att utöka användningen av elektroniska läkarintyg för att öka effektiviteten i administrationen av sjukförsäkringen. Det ger möjligheter till systematiska uppföljningar av läkares sjukskrivningspraxis på verksamhetsnivå samt på lokal, regional och nationell nivå. I två rapporter om aktivitetsförmågeutredningar har ISF framhållit att möjligheterna att införa en elektronisk överföring av aktivitetsförmågeutlåtanden från läkare till Försäkringskassan bör övervägas, i syfte att underlätta uppföljning av bedömningar och beslut efter genomförda aktivitets-

⁵³ *Intyg om socialförsäkringstillhörighet och den fria rörligheten inom EU*, ISF Rapport 2015:11.

⁵⁴ *Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005–2014*, ISF Rapport 2016:3.

⁵⁵ Bet. 2016/17:FIU6, sid 16.

⁵⁶ *Läkares sjukskrivning av kvinnor och män*, ISF Rapport 2016:13.

⁵⁷ En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess. Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting 2017–2018.

förmågeutredningar.⁵⁸ I överenskommelsen mellan regeringen och Sveriges kommuner och landsting har parterna tagit in villkor om att it-stöd ska utvecklas för att ge bättre möjligheter till en gemensam och jämförbar nationell och regional/lokal uppföljning av hälso- och sjukvårdens sjukskrivningsmönster liksom sjukskrivningsmönster på verksamhetsnivå. Där finns också villkor om att utveckla it-stöd för kommunikation och administration för att underlätta hälso- och sjukvårdens och Försäkringskassans arbete samt att förkorta tiderna för leverans av försäkringsmedicinska utredningar.

3.2 Effekter på myndigheternas styrning och handläggning

ISF:s rapporter innehåller ofta rekommendationer som riktar sig till de granskade myndigheterna och som syftar till att verksamheten ska kunna utvecklas. Sedan 2015 har Försäkringskassan en ordning där de, parallellt med att ett svar beslutas, även beslutar om en åtgärdsplan med åtgärder som myndigheten avser att vidta med anledning av rapporten inklusive information om när de beslutade åtgärderna ska vara genomförda. Det leder till att det blir tydligare vad ISF bidrar med inom Försäkringskassans område. Under 2016 har det handlat om produktivitet och kvalitet, aktivitetsförmågeutredningar, sjukpenning, bostadsbidrag, sjukpenninggrundande inkomst och Försäkringskassans förändringsarbete.

I svaret på rapporten om produktivitet och kvaliteten i socialförsäkringens administration⁵⁹ konstaterade Försäkringskassan att många av de slutsatser och problemformuleringar som ISF pekade på är mycket relevanta i deras fortsatta arbete.⁶⁰ Försäkringskassan har inlett ett utvecklingsarbete för att i ökad utstäckning titta på vilka förmåner som drar nytta av respektive it-system och fördela ut it-kostnaderna i relation till detta. Försäkringskassan har startat en dialog med ISF om principer för utvecklingsarbetet.

I svaret på den senaste rapporten om aktivitetsförmågeutredningar (AFU)⁶¹ instämde Försäkringskassan i de flesta av de bedömningar som ISF gjort och redovisade ett antal åtgärder som myndigheten avsåg att vidta för att komma till rätta med de brister som ISF uppmärksammat.⁶² Försäkringskassan kommer att genomföra likabedömningsövningar med såväl AFU-läkare som handläggare i syfte att studera om resultatet skiljer sig åt beroende på vem som har gjort utredningen eller fattat beslutet. Tillsammans med läkare som gör försäkringsmedicinska utredningar kommer de att utforma ett test som kan göras av ett stort antal av de läkare som idag

⁵⁸ *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU)*, ISF Rapport 2015:8 och *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras - ett genusperspektiv*, ISF Rapport 2016:4.

⁵⁹ *Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005–2014*, ISF Rapport 2016:3.

⁶⁰ Svar på ISF:s rapport Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005–2014, dnr 019447-2016.

⁶¹ *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras - ett genusperspektiv*, ISF Rapport 2016:4.

⁶² Försäkringskassans svar på ISF-rapport 2016:4, *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras - ett genusperspektiv*, dnr 019716-2016.

genomför aktivitetsförmågeutredningar. Utifrån resultaten tar de sedan ställning till behovet av åtgärder.

I samma rapport framhöll ISF att det är angeläget att Försäkringskassan genomför mätningar av försäkringsutfallet i relation till aktivitetsförmågeutredningarna. Försäkringskassan kommer att göra en utvärdering av aktivitetsförmågeutredningarna under 2017. Under 2016 ska en rättslig granskning av sjukpenningärenden ha genomförts, i vilken aktivitetsförmågeutredningar kommer att beaktas.

Försäkringskassan har också integrerat ett genusperspektiv i utbildningarna om aktivitetsförmågeutredningar och de kommer att göra en översyn av vilka ytterligare åtgärder som kan göras utifrån ett genusperspektiv, i enlighet med ISF:s rekommendationer i den aktuella rapporten.

ISF ansåg vidare att Försäkringskassan bör ta ställning till om kunskapsunderlaget i aktivitetsförmågeutredningarna ska användas överhuvudtaget, eftersom det saknar ett genusperspektiv och en kvalitetssäkring av kravnivåerna för yrkesnivåerna i underlaget. Arbetsförmedlingen har fattat beslut om ett projekt som syftar till att vidareutveckla kunskapsunderlaget och Försäkringskassan kommer att vara representerad i både projektarbetsgrupp och styrgrupp.

I en rapport om nekad sjukpenning för inrikes och utrikes födda⁶³ konstaterade ISF att Försäkringskassan inte alltid erbjuder en auktoriserad tolk när det finns ett tydligt behov av detta och att detta ökar risken att relevant information inte når fram till handläggaren. Försäkringskassan kommer framöver att arbeta för att informera dem som kommer i kontakt med myndigheten bättre om att det finns möjlighet till tolk. De kommer också att utreda om brevmallar och annan information kan förtydligas så att det framgår att det är möjligt att få hjälp av tolk vid behov.⁶⁴ I svaret håller Försäkringskassan också med ISF om att det ska kunna gå att identifiera läkare som skriver medicinska underlag och att myndigheten därför tagit beslut om att använda förskrivarkod och personnummer.

I sitt svar på en rapport om bostadsbidrag⁶⁵ instämde Försäkringskassan med ISF i att impulser mellan förmånerna behöver flöda på ett bättre sätt än i dagsläget. Försäkringskassan planerar att ta fram underlag för de förbättringar som behövs avseende de indikatorer som används för att mäta orsaken till återkrav av bostadsbidrag och för att se vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga eller minska dessa. Försäkringskassan avser också att förbättra handläggarnas kunskap om hur olika förmåner kan påverkas av den information som myndigheten har till förfogande.

I en rapport om sjukpenninggrundande inkomst⁶⁶ gjorde ISF bedömningen att kommunikationen mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan behöver förbättras på olika sätt. ISF rekommenderade båda myndigheterna

⁶³ *Nekad sjukpenning för inrikes och utrikes födda*, ISF Rapport 2016:5.

⁶⁴ Försäkringskassans svar på ISF:s rapport (2016:5) *Nekad sjukpenning för inrikes och utrikes födda*, dnr 21300-2016.

⁶⁵ *Kontroller i handläggningen av bostadsbidrag*, ISF Rapport 2016:7.

⁶⁶ *Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)- försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll*, ISF Rapport 2016:10.

att förbättra utbytet av de uppgifter som används i handläggningen av ärenden om sjukpenninggrundande inkomst. Försäkringskassan håller med om att kommunikationen behöver förbättras och har framfört att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska diskutera lösningar som gör att försäkrade inte drabbas av bristande kommunikation mellan myndigheterna. Försäkringskassan kommer exempelvis att utreda om de bör meddela föreskrifter om på vilket sätt den försäkrade ska visa att hen är arbetsökande. Försäkringskassan avser också att under 2017 förändra datafångsten så att samtliga beslut om sjukpenninggrundande inkomst lagras i myndighetens datalager. Försäkringskassan har inte lagrat dessa beslut tidigare och ISF har påpekat att detta har försvårat möjligheterna att analysera sjukpenninggrundande inkomst.

Arbetsrapporten om Försäkringskassans förändringsarbete under åren 2005–2016⁶⁷ har rönt stort intresse hos Försäkringskassan. Rapportförfattarna har deltagit i en workshop med Försäkringskassans ledningsgrupp som syftade till att reflektera över myndighetens styrning och rapporten har också föredragits för Försäkringskassans styrelse.

3.3 Effekter på rättsutvecklingen

I rapporter och andra publikationer som har rättssäkerhetsfokus förekommer det att ISF identifierar områden där det finns olösta rättsfrågor. Dessa rapporter och publikationer kan användas som underlag av domstolar, myndigheter och enskilda.

Flera rapporter har utgjort impulser för det allmänna ombudet att eftersöka ärenden med rättsfrågor som ombudet har bedömt vara viktiga att driva i domstol.⁶⁸ Under 2016 har fyra rapporter lett till överklaganden från det allmänna ombudet: Rapporten om bostadsbidrag har lett till tre överklaganden från det allmänna ombudets sida om hur ansökningar om bostadsbidrag ska hanteras när bara en av de sökande makarna har uppehållstillstånd. Arbetsrapporten⁶⁹ om tidsbegränsade anställningar har lett till ett överklagande om hur bedömningen av arbetsförmågan hos behovsanställda ska göras i ett sjukpenningärende. Ombudet har också överklagat ett beslut om tolkningen av ett rättsfall från Högsta förvaltningsdomstolen om personlig assistans, med anledning av att ISF problematiserat domstolens avgörande i rapporten *Sjukvårdande insatser och personlig assistans*. Även rapporten *Återkravshandläggning på Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten – Styrning och tillämpning* har lett till ett överklagande från ombudets sida.

⁶⁷ *Försäkringskassan i förändring – en studie av myndighetens styrande dokument 2005–2016*, ISF Arbetsrapport 2016:2.

⁶⁸ Beskrivningen i detta avsnitt baseras på information från det allmänna ombudet i e-postmeddelande av den 20 januari 2017.

⁶⁹ *Tidsbegränsade anställningar och sjukförsäkringen*, ISF Arbetsrapport 2016:1.

3.4 Spridning av ISF:s rapporter i övrigt

Det förekommer att ISF:s rapporter används som underlag i andra myndigheters utredande eller granskande arbete. Riksrevisionen har refererat till 13 rapporter i sammanlagt tre granskningsrapporter. Statskontoret och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk forskning (IFAU) har i en rapport vardera refererat till fyra respektive tre rapporter. I en underlagsrapport till analysgruppen Arbetet i framtiden⁷⁰ hänvisas till en av ISF:s rapporter.

En del av effekterna av ISF:s arbete uppkommer indirekt genom spridning av resultaten via massmedia och den efterföljande diskussionen i olika sammanhang. Massmedierapporteringen kring ISF:s publikationer följs via ett medieanalysföretag. Här registreras omnämningen i dagspress, etermedier i den mån det resulterar i notiser på etermedieföretagens webb-sidor, tidskrifter, pressmeddelanden med mera. Totalt registrerades 943 omnämningen under 2016.

Flöden i sociala medier har följts med hjälp av verktyget för omvärldsbevakning. Totalt har ISF:s rapporter resulterat i 97 delningar eller kommentarer på Facebook, Twitter, Flashback och You Tube.

⁷⁰ Analysgruppen tillsattes av den tidigare ministern för strategi- och framtidsfrågor.

4 Övergripande insatser

4.1 Remissvar

ISF har besvarat 25 remisser under året, varav de som ligger inom eller nära socialförsäkringsområdet kommenteras nedan.

Inom barn och familjeområdet har myndigheten yttrat sig över remisser som har handlat om begränsningar i föräldrapenningen⁷¹, en slopad jämställdhetsbonus⁷², barnkonventionen⁷³ och statsrådets föräldraledighet⁷⁴.

Inom funktionsnedsättningsområdet har remisserna handlat om funktionshinderpolitik⁷⁵, ändringar i socialförsäkringsbalken⁷⁶ samt om olika stöd för personer med funktionsnedsättning⁷⁷.

Inom tandvårdsområdet har ISF yttrat sig över remisser som har handlat om patientrörlighet inom EES⁷⁸ och ett tandvårdsstöd för alla⁷⁹.

Inom ohälsoområdet har remisserna handlat om sjuk- och aktivitetsersättning⁸⁰, hälsoväxling⁸¹, effektiv vård⁸², individuppgifter i arbetsgivardeklarationen⁸³ och om en arkivmyndighet för finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser⁸⁴.

Inom pensionsområdet har en remiss handlat om jämställda pensioner⁸⁵.

⁷¹ SOU 2016:73, *Begränsning i föräldrapenning för föräldrar som kommer till Sverige med barn samt promemorian om förslag av ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.*

⁷² Ds 2015:55, *Slopad Jämställdhetsbonus.*

⁷³ SOU 2016:19, *Barnkonventionen blir svensk lag.*

⁷⁴ SOU 2016:20, *Föräldraledighet för statsråd?*

⁷⁵ *En funktionshinderpolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle*, S2016/0498/FST.

⁷⁶ Promemorian *Förslag till ändring i 51 kap. 11 § socialförsäkringsbalken*, S2016/03419/FST.

⁷⁷ Ds 2016:14, *Förtydliganden av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga* och Ds 2015:58, *Reformerade stöd till barn och vuxna med funktionsnedsättning.*

⁷⁸ Ds 2015:52, *Patientrörlighet inom EES – kompletterande förslag för tandvården.*

⁷⁹ SOU 2015:76, *Ett tandvårdsstöd för alla - fler och starkare patienter.*

⁸⁰ Ds 2016:5, *Mer tydlighet och aktivitet i sjuk- och aktivitetsersättningen.*

⁸¹ Ds 2016:8, *Hälsoväxling för aktivare rehabilitering och omställning på arbetsplatserna.*

⁸² SOU 2016:2, *Effektiv vård.*

⁸³ Promemorian *Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen*, Fi2016/00407/S3.

⁸⁴ Promemorian *Arkivmyndighet för finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser*, S2011/06520/SF.

⁸⁵ Ds 2016:19, *Jämställda pensioner.*

ISF har också yttrat sig över flera andra remisser och det har exempelvis som handlat om personlig integritet⁸⁶ och den ekonomiska politiken⁸⁷.

Tabell 3 Kostnader per styck för remisser

Kostnad per remiss, tkr	2016	2015	2014
Antal remissvar	25	23	17
Kostnad per styck	33	112	36

Den genomsnittliga styckkostnaden per remissvar uppgick till 33 tkr under 2016, vilket är 79 tkr lägre än föregående år men på samma nivå som året dessförinnan. Skillnaden mot 2015 beror på att det året var mycket resurskrävande eftersom två remisser bereddes mycket brett inom ISF. En remiss handlade om ett utökad uppdrag för ISF och en var den parlamentariska socialförsäkringsutredningens betänkande som var mycket omfattande och berörde många delar av socialförsäkringen.

4.2 Expert i utredningar

ISF har deltagit med en expert i Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen⁸⁸. Delegationen ska genom sitt arbete bidra till att de resurser som fördelas genom välfärdssystemen endast kommer dem till del som resurserna är avsedda för.⁸⁹ Delegationens arbete kommer att pågå till december 2019. ISF:s kostnader för arbetet under året uppgick till 19 tkr.

ISF har också deltagit som expert i Socialdataskyddsutredningen.

Tabell 4 Kostnader för experter i utredningar

Kostnad, tkr	2016
Expert i utredningar	19

Jämförelsetal saknas före år 2016 då prestationen är ny. Kostnaderna för deltagande i Socialdataskyddsutredningen ingår inte ovan.

4.3 Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM)

ISF har fått i uppdrag av regeringen att arbeta med jämställdhetsintegrering som metod för att bidra till att nå de övergripande jämställdhetspolitiska målen.⁹⁰

Under året har flera seminarier om jämställdhetsfrågor hållits vid myndigheten. De har syftat till att höja den allmänna kunskapsnivån om jämställd-

⁸⁶ SOU 2016:41, *Hur står det till med den personliga integriteten? En kartläggning av Integritetskommittén*, Ju2016/04398/L6.

⁸⁷ SOU 2015:104, *Långtidsutredningen 2015 Huvudbetänkande*, Fi2016/00169/BaS.

⁸⁸ Fi 2016:07.

⁸⁹ Dir. 2016:60.

⁹⁰ Regleringsbrev 2016.

hetsfrågor hos medarbetarna, att diskutera hur ISF kan bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och att identifiera konkreta granskningsfrågor för kommande projekt. Vidare har en översiktlig genomgång gjorts av myndighetens styrdokument och kommunikation för att identifiera behov av förändringar för att öka jämställdheten. De åtgärder som har genomförts till och med oktober har beskrivits utförligt i den jämställdhetsplan som lämnats till regeringen. Efter den tidpunkten har ett arbete inletts med att sammanfatta vad ISF hittills har observerat när det gäller jämställdhet på socialförsäkringsområdet och inom vilka förmånsområden det är mest angeläget att göra jämställdhetsanalyser framöver. Jämställdhetsperspektivet har också lyfts fram i myndighetens arbete med granskningsplanen för 2017.

ISF har redovisat en plan som beskriver på vilket sätt jämställdhet ska integreras i myndighetens ordinarie verksamhet.⁹¹ Planen innehåller identifierade utvecklingsbehov och mål samt aktiviteter som myndigheten avser att vidta och genomföra åren 2017–2018. Planen lämnades till regeringen i oktober 2016 och är en delrapportering av ett regeringsuppdrag.

ISF:s kostnader för arbetet uppgick till 492 tkr.

Tabell 5 Kostnader för jämställdhetsintegrering i myndigheter

Kostnad, tkr	2016
Jämställdhetsintegrering i myndigheter	492

Jämförelsetal saknas före år 2016 då prestationen är ny.

4.4 Föreläsningar

Generaldirektören har medverkat vid olika arrangemang som exempelvis civilministerns förvaltningspolitiska seminarium och möten med andra analysmyndigheter⁹². Generaldirektören har också tillsammans med medarbetare presenterat rapporter för socialförsäkringsutskottet.

I den utsträckning som de granskade myndigheterna önskar det presenterar ISF sina rapporter för medarbetare och ledning vid myndigheterna. ISF får även regelbundet förfrågningar om att presentera rapporter vid olika konferenser och i andra sammanhang. Denna typ av aktiviteter är ett sätt för ISF att sprida kunskap om resultaten av myndighetens tillsyns- och granskningsverksamhet.

Fyra medarbetare har föreläst på socialförsäkringsdagarna om ISF:s verksamhet och aktuella granskningar. De anordnas av Domstolsakademien och är en årligen återkommande kompetensutvecklingsinsats för domare

⁹¹ Plan för jämställdhetsintegrering 2016-2018, dnr 2016-148.

⁹² Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk forskning (IFAU), Trafikanalys, Finanspolitiska rådet, Vårdanalys, Brottsförebyggande rådet (Brå), Tillväxtanalys, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Expertgruppen för biståndsanalys och Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi.

vid förvaltningsdomstolarna. Två medarbetare har också föreläst för ett nätverk för föredragande vid förvaltningsrätterna.

Medarbetare har föreläst på kursen Vidareutbildning i försäkringsmedicin som anordnas av Karolinska Institutet. Två medarbetare har medverkat som föreläsare på magisterprogrammet Arbete & Hälsa vid Karolinska institutet.

Tre medarbetare har föreläst på Forte Pension workshop som anordnas av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

Tre medarbetare har presenterat rapporten *Läkares sjukskrivning av kvinnor och män*⁹³ vid ett av AFA Försäkrings återkommande seminarier.

En medarbetare har presenterat rapporten *Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras – ett genusperspektiv*⁹⁴ för ett nationellt nätverk för hälso- och sjukvårdspersonal som genomför försäkringsmedicinska utredningar.

En medarbetare har presenterat rapporten *Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) - Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll*⁹⁵ för ett socialförsäkringsnätverk inom TCO.

En medarbetare har berättat om projektet⁹⁶ Onödig efterfrågan i Försäkringskassan, vilket genomfördes i samarbete med Karlstads universitet vid ett nordiskt socialförsäkringsmöte i Oslo.

Tabell 6 Kostnader för föreläsningar

Kostnad, tkr	2016	2015	2014
Föreläsningar	153	241	123

Den totala kostnaden för föreläsningar uppgick till 153 tkr, vilket är lägre än föregående år men högre än 2014. Det beror på att ISF har lagt mindre tid på att hålla föreläsningar. Styckkostnader återges inte, eftersom antalet föreläsningar är svårt att mäta. Uppgift om styckkostnad riskerar därmed att inte ge en relevant bild.

⁹³ ISF Rapport 2016:13

⁹⁴ ISF Rapport 2016:4

⁹⁵ ISF Rapport 2016:10.

⁹⁶ Projektet resulterade i tre rapporter under åren 2014-2015; *Onödig efterfrågan inom Försäkringskassan – slutrapport*, ISF Rapport 2015:7, *Controller rollen i Försäkringskassans nya styrning*, ISF Rapport 2015:2 och *Onödig efterfrågan inom Försäkringskassan och Skatteverket – metodutveckling och resultat från en studie av inkommande telefonsamtal*, ISF Rapport 2014:10.

4.5 Konferenser

Under året har inga konferenser anordnats.

Tabell 7 Styckkostnader och intäkter för konferenser

<i>Tkr</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Antal konferenser	0	1	0
Intäkter per styck	0	103	0
Kostnader per styck	0	593	0

5 Övergripande granskningar

Inom området övergripande granskningar har ISF publicerat 3 rapporter, 1 ISF kommenterar, 1 arbetsrapport och 1 vetenskaplig artikel som behandlar övergripande frågor.

Rapporteringen av projektet Försäkringskassans effektivitet och produktivitet – en tillämpning av DEA-metoden har förskjutits till andra kvartalet 2017 på grund av förändrad bemanning. Projektet ingick i granskningsplanen för år 2016 och hade ursprungligen en planerad rapportering under detta år.

Tabell 8 Publikationer 2016 om övergripande granskningar

<i>Typ</i>	<i>Nummer</i>	<i>Titel</i>	<i>Publicerad</i>
Rapport	2016:3	Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005-2014	Mars
Rapport	2016:8	Försäkringskassans utvecklingsarbete – utveckling av stöd till handläggareverksamheten	Juni
Rapport	2016:10	Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) – Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll	Oktober
ISF kommenterar	2016:1	Att använda lagens bedömningsutrymme	December
Arbetsrapport	2016:2	Försäkringskassan i förändring – en studie av myndighetens styrande dokument 2005-2016	November
Vetenskaplig artikel		Caseworkers' attitudes: Do they matter?	Augusti

5.1 Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005–2014

Rapportens huvudsakliga slutsatser är att produktiviteten i socialförsäkringens administration har minskat totalt sett under den studerade perioden, men inte för alla förmåner. Det är lätt att underskatta kostnaderna för administrationen av pensionssystemet och att förvaltningskostnaderna för AP-fonderna och premiepensionsfonderna är svåra att följa. Rapporten⁹⁷ publicerades i mars 2016.

5.2 Försäkringskassans utvecklingsarbete – utveckling av stöd till handläggbarheten

Studien visar att politiska mål och strategier har trängt undan utvecklingsinitiativ kopplade till kärnverksamheten. Rättslig kvalitet har fått stå tillbaka i relation till andra mål och perspektiv vid prioriteringen och tilldelningen av resurser. En aspekt som Försäkringskassan däremot har fäst stor vikt under perioden 2011-2015 är kundperspektivet. ISF kan också konstatera att viktiga utvecklingsprojekt verkar ha otillräcklig tillgång till personal som har såväl verksamhets- och försäkringskunskap som förmåga att omsätta kunskapen till kravställning. Rapporten⁹⁸ publicerades i juni 2016.

5.3 Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) - Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll

Granskningen visar att förutsägbarheten avseende försäkringsskydd för sökande med tidsbegränsade anställningar eller oregelbunden inkomst är liten. Regelverket är också komplext och svårt att förstå. De huvudsakliga slutsatserna är att Försäkringskassans handläggning och beslut där den sjukpenninggrundande inkomsten bestäms till noll kronor generellt sett är av god kvalitet, men att kommunicerings- och beslutsbrev behöver bli mer enhetliga, individualiserade och tydliga. Sjukpenninggrundande inkomst bör vidare prioriteras högre i Försäkringskassans verksamhet. Dessutom är kompetensutvecklingen för de som handlägger beslut om sjukpenninggrundande inkomst otillräcklig och behöver förbättras. Rapporten⁹⁹ publicerades i oktober 2016.

⁹⁷ ISF Rapport 2016:3, dnr 2014-0164.

⁹⁸ ISF Rapport 2016:8, dnr 2015-0123.

⁹⁹ ISF Rapport 2016:10, dnr 2014-0136.

5.4 Att använda lagens bedömningsutrymme

I denna ISF kommenterar diskuterar ISF olika typer av bedömningsutrymme i lagstiftningen samt lagstiftarens och myndigheternas ansvar för att hantera bedömningsutrymmet. Även vilka faktorer som kan påverka hur bedömningsutrymmet används och hur bedömningsutrymme kan studeras diskuteras. Kommentaren¹⁰⁰ publicerades i december 2016.

ISF:s kostnader uppgick till 2,5 miljoner kr, vilket är jämförbart med en normal rapport.

5.5 Försäkringskassans förändrade styrning

Försäkringskassans interna styrning påverkas i hög grad av regeringens styrning. ISF konstaterar i rapporten att en betydande del av variationen verkar bero på förändrade styrsignaler i regeringens styrning genom de årliga regleringsbrev. Arbetsrapporten¹⁰¹ publicerades i november 2016.

ISF:s kostnader uppgick till 300 tkr, vilket beror på att det var en begränsad insats i både tid och resurser.

5.6 Vetenskapliga publiceringar

ISF har fått en vetenskaplig artikel publicerad. Den har baserats på underlag från rapporten Effekterna av handläggarnas attityder på sjukskrivningstiderna från 2014. Artikeln *Caseworkers' attitudes: Do they matter?* har publicerats i *Empirical Economics*.

5.7 Kostnader

Kostnaden för de publikationer som lämnats inom ramen för de 3 projekt som har redovisats slutligt till regeringen under året uppgick till i genomsnitt 3,9 miljoner kr per rapport. Genomsnittskostnaden är 1,3 miljon kr högre per rapport än föregående år, då den genomsnittliga kostnaden var 2,6 miljoner kr per rapport.

Projektet med sjukpenninggrundande inkomst har varit tidskrävande och har omfattat flera olika kompetenser.

¹⁰⁰ ISF Kommenterar 2016:1, dnr 2014-0167.

¹⁰¹ ISF Arbetsrapport 2016:2, dnr 2016-0149.

Tabell 9 Kostnader för avslutade projekt om övergripande granskningar, tkr

<i>Slutprestation</i>	<i>2016</i>
Produktivitet och kvalitet i socialförsäkringens administration 2005–2014	3 137
Försäkringskassans utvecklingsarbete - utveckling av stöd till handläggbarverksamheten	3 631
Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) - Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll	5 021
<i>Genomsnittskostnader</i>	
Genomsnittskostnad år 2016	3 929
Genomsnittskostnad år 2015	2 609
Genomsnittskostnad år 2014	5 059

ISF redovisar slutprestationernas totala kostnad. I denna kan flera publikationer ingå. Om projekt bedrivs över flera verksamhetsår inkluderas även kostnader från tidigare år som är hänförliga till slutprestationen. Genomsnittskostnaden utgör ett jämförelsetal baserat på kostnaden för de projekt som redovisas under året.

6 Förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner

ISF har publicerat 7 rapporter inom området förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner.

Projektet Bostadsbidragets påverkan på uttag av sjukpenning och tillfällig föräldrapenning har avslutats i samband med att medarbetare har slutat. Projektet ingick i granskningsplanen för år 2016 och hade ursprungligen en planerad rapportering under 2017. Projektet kommer i stället att genomföras på Riksrevisionen.

ISF har lånat ut en person, och även bistått med ytterligare kompetens, till Socialdepartementet under en kortare period för att ta fram ett underlag om alternativa beräkningsmodeller för timschablonen inom assistansersättningen.¹⁰²

Tabell 10 Publikationer 2016 om förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner

<i>Typ</i>	<i>Nummer</i>	<i>Titel</i>	<i>Publicerad</i>
Rapport	2016:1	Höjd grundnivå i föräldrapenningen - har uttaget av föräldrapenningen påverkats?	Februari
Rapport	2016:7	Kontroller i handläggning av bostadsbidrag	Maj
Rapport	2016:9	Att adoptera, en ekonomisk fråga - en studie om adoptionsbidrag och ekonomiska förutsättningar för adoption	September
Rapport	2016:11	Omfördelning inom tandvårdsstödet högkostnadsskydd	Oktober
Rapport	2016:12	Inkomstens betydelse för tandvårdskonsumtion	Oktober
Rapport	2016:15	Delat barnbidrag - ett steg på vägen mot ökad jämställdhet	December
Rapport	2016:16	Sjukvårdande insatser och personlig assistans	December

¹⁰² ISF:s kostnad uppgick till 819 tkr.

6.1 Höjd grundnivå i föräldrapenningen – har uttaget av föräldrapenningen påverkats?

Analysen visar att det genomsnittliga antalet uttagna dagar med ersättning på grundnivå under barnets två första år ökade markant för mammor i samband med att grundnivån höjdes 2002. Bland papporna finns ingen ökning till följd av den höjda ersättningen. Højningen av grundnivån har lett till större skillnader i uttag mellan olika grupper av kvinnor. Den har också lett till större skillnader mellan föräldrar på grund- respektive sjukpenningnivå vad gäller jämställt uttag. Rapporten¹⁰³ publicerades i februari 2016.

6.2 Kontroller i handläggning av bostadsbidrag

Granskningen visar både att bidragets konstruktion är svår att förstå och att Försäkringskassans utredningar ofta är alltför begränsade. Resultatet blir att många blir återbetalningsskyldiga med långvariga ekonomiska bekymmer som följd. ISF rekommenderar att förmånen reformeras. Rapporten¹⁰⁴ publicerades i maj 2016.

6.3 Att adoptera, en ekonomisk fråga – en studie om adoptionsbidrag och ekonomiska förutsättningar för adoption

En central slutsats är att benägenheten att genomföra en internationell adoption är relaterat till hushållens ekonomiska situation. Adoptionsbidraget underlättar adoption för de hushåll som inte har de högsta inkomsterna. Ökningen av bidraget har haft större betydelse för benägenheten att adoptera för hushåll i de mellersta och lägre inkomstgrupperna. Detta indikerar att adoptionsbidraget har en omfördelande effekt. Rapporten¹⁰⁵ publicerades i september 2016.

6.4 Det statliga tandvårdsstödet

ISF har i samarbete med en doktorand vid Uppsala universitet studerat det statliga tandvårdsstödet. Den första rapporten¹⁰⁶ publicerades 2013 och den andra samt den tredje och avslutande rapporten har publicerats under 2016. De har handlat om tandvårdsstödet högst kostnadsskydd och inkomstens betydelse för tandvårdskonsumtionen.

Omfördelning inom tandvårdsstödet högst kostnadsskydd

Tandvårdsstödet högst kostnadsskydd bidrar till att öka progressiviteten i socialförsäkringen för majoriteten av patienter, vilket innebär att personer med låga inkomster i högre utsträckning än personer med höga inkomster

¹⁰³ ISF Rapport 2016:1, dnr 2015-0078.

¹⁰⁴ ISF Rapport 2016:7, dnr 2015-0022.

¹⁰⁵ ISF Rapport 2016:9, dnr 2013-0161.

¹⁰⁶ *Konkurrens på den svenska tandvårdsmarknaden*, ISF Rapport 2013:15.

får sina tandvårdskostnader täckta genom högkostnadsskyddet. Högkostnadsskyddets omfördelningsprofil ser olika ut för olika åldersgrupper. Rapporten¹⁰⁷ publicerades i oktober 2016.

Inkomstens betydelse för tandvårdskonsumtion

Såväl tandhälsa som tandvårdskonsumtion ökar med individens livs-inkomst. Skillnaderna i både tandhälsa och tandvårdskonsumtion mellan olika inkomstgrupper ökar avsevärt över livet. Effekten av inkomst på tandvårdskonsumtion ökar dessutom när analysen tar hänsyn till tandhälsa och den ökar även med ålder. Rapporten¹⁰⁸ publicerades i oktober 2016.

6.5 Delat barnbidrag – ett steg på vägen mot ökad jämställdhet?

Uppföljningen visar bland annat att mer än hälften av föräldrarna delar på barnbidraget för barn födda efter lagändringen i mars 2014 men många ändrar så att hela barnbidraget betalas till mamman. Många föräldrar verkar vara överens om mottagare av barnbidraget men det förekommer också konflikter om barnbidrag. Försäkringskassans handläggning har blivit mer komplicerad och mer manuell efter lagändringen och handläggningen av flerbarnstillägg har blivit mer komplicerad. Rapporten¹⁰⁹ publicerades i december 2016 och är en slutrapportering av ett regeringsuppdrag.

6.6 Sjukvårdande insatser och personlig assistans

Försäkringskassan uppfattar att det är svårt att få tillräckliga underlag från hälso- och sjukvården för att kunna bedöma om en åtgärd ska betraktas som egenvård eller inte. Gränsdragningen mellan om en åtgärd ska räknas som stöd som hör till brukarens dagliga liv eller ska räknas som en sjukvårdande åtgärd är otydlig och svår att göra. Försäkringskassan har under år 2016 bestämt att egenvård inte kan vara grundläggande behov. Det medför att personer med stort behov av sjukvårdande insatser riskerar att mista den statliga assistansersättningen, oavsett om insatserna utförs enligt hälso- och sjukvårdslagen eller som egenvård. Rapporten¹¹⁰ publicerades i december 2016 och är en slutrapportering av ett regeringsuppdrag.

6.7 Kostnader

Kostnaden för de 8 rapporter¹¹¹ som lämnats inom ramen för de 6 projekt som har redovisats slutligt till regeringen under året uppgick i genomsnitt till 2,7 miljoner kr per rapport. Genomsnittskostnaden är 800 tkr lägre än föregående år, då den genomsnittliga kostnaden var 3,5 miljoner kr per rapport.

¹⁰⁷ ISF Rapport 2016:11, dnr 2011-0002.

¹⁰⁸ ISF Rapport 2016:12, dnr 2011-0002.

¹⁰⁹ ISF Rapport 2016:15, dnr 2016-0007.

¹¹⁰ ISF Rapport 2016:16, dnr 2016-0029.

¹¹¹ Varav 7 rapporter har lämnats under året och 1 rapport lämnades 2013.

Båda projekten Kontroller i handläggningen av bostadsbidrag och Delat barnbidrag har varit tidskrävande och omfattat flera olika kompetenser.

Tabell 11 Kostnader för avslutade projekt om förmåner till barn, familjer och personer med funktionsnedsättning samt tandvårdsförmåner, tkr

<i>Slutprestation</i>	<i>2016</i>
Höjd grundnivå i föräldraförsäkringen - har uttaget av föräldrapenning påverkats?	2 868
Kontroller i handläggning av bostadsbidrag	5 669
Att adoptera, en ekonomisk fråga - en studie om adoptionsbidrag och ekonomiska förutsättningar	2 530
Konkurrens på den svenska tandvårdsmarknaden ¹¹² Omfördelning inom tandvårdsstödet högst kostnads- skydd Inkomstens betydelse för tandvårdskonsumtion	1 834
Delat barnbidrag - ett steg på vägen mot ökad jämställdhet	6 067
Sjukvårdande insatser och personlig assistans	2 787
<i>Genomsnittskostnader</i>	
Genomsnittskostnad år 2016	2 719
Genomsnittskostnad år 2015	3 487
Genomsnittskostnad år 2014	2 626

ISF redovisar slutprestationernas totala kostnad. I denna kan flera publikationer ingå. Om projekt bedrivs över flera verksamhetsår inkluderas även kostnader från tidigare år som är hänförliga till slutprestationen. Genomsnittskostnaden utgör ett jämförelsetal baserat på kostnaden för de projekt som redovisas under året.

¹¹² ISF Rapport 2013:15 lämnades till regeringen i november 2013.

7 Ohälsorelaterade förmåner

ISF har publicerat 4 rapporter, 1 arbetsrapport, 1 skrivelse och har fått 1 vetenskaplig artikel godkänd för publicering inom ohälsområdet.

Projektet Effekter av sjukfrånvaro¹¹³ har avslutats i samband med att medarbetare har slutat. Projektet ingick i granskningsplanen för år 2016 och hade ursprungligen en planerad rapportering under året. Projektet har drivits vidare av Riksrevisionen.

Tabell 12 Publikationer 2016 om ohälsorelaterade förmåner

Typ	Nummer	Titel	Publicerad
Rapport	2016:4	Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras - ett genusperspektiv	Mars
Rapport	2016:5	Nekad sjukpenning för inrikes och utrikes födda	April
Rapport	2016:13	Läkares sjukskrivning av kvinnor och män	Oktober
Rapport	2016:14	Förenklat läkarintyg - Försäkringskassans hantering av införandet	November
Arbetsrapport	2016:1	Tidsbegränsade anställningar och sjukförsäkringen	Juni
Skrivelse		När aktivitetsersättning upphör	November
Vetenskaplig artikel		Effects of psychosocial work factors and psychological distress on self-assessed work ability: A 7-year follow-up in a general working population	Oktober

¹¹³ Dnr 2013-0015.

7.1 Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras – ett genusperspektiv

Aktivitetsförmågeutredningar och det relaterade kunskapsunderlaget behöver kvalitetssäkras för att handläggare ska ha ett rättvisande stöd för den individuella prövningen av kvinnors och mäns arbetsförmåga. Det finns skillnader mellan kvinnor och män både när det gäller självskattningar av förmåga och i läkarbedömningarna. Skillnaderna gäller framförallt förmågorna styrka och rörlighet respektive psykisk uthållighet. Kunskapsunderlagen baseras på en teoretisk och könsneutral arbetsmarknad, inte på den verkliga och starkt könssegregerade svenska arbetsmarknaden. Rapporten¹¹⁴ publicerades i mars 2016 och är en slutrapportering av ett regeringsuppdrag. En delrapport¹¹⁵ publicerades i augusti 2015.

7.2 Nekat sjukpenning för inrikes och utrikes födda

Gruppen som är födda i Mellanöstern, Nordafrika och Turkiet samt Afrika söder om Sahara (MENA) har högst andel avslag på ansökan om sjukpenning. Lägst andel avslag har inrikes födda och födda i övriga Norden. Granskningen visar att en svag anknytning till arbetsmarknaden är vanligt förekommande för försäkrade som får avslag på sin ansökan om sjukpenning. Personer som är födda i MENA har en sämre förankring på arbetsmarknaden än inrikes födda, vilket sannolikt leder till den högre andelen avslag på ansökan om sjukpenning. Rapporten¹¹⁶ publicerades i april 2016.

7.3 Läkares sjukskrivning av kvinnor och män

Läkare sjukskriver män längre än kvinnor i läkarintyg. I det första läkarintyget sjukskrivs män i genomsnitt 2,8 dagar längre än kvinnor. I senare läkarintyg förstärks könsskillnaderna snarare än utjämnas, eftersom män sjukskrivs i genomsnitt i ytterligare 1,8 dagar längre i det andra läkarintyget. Hälso- och sjukvården bedömer att kvinnor har en i genomsnitt något större funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning än män. Rapporten¹¹⁷ publicerades i oktober 2016.

7.4 Förenklat läkarintyg vid sjukskrivning – Försäkringskassans hantering vid införandet

De förenklade läkarintygen infördes för snabbt och med bristande kontroll. De åtgärder som skulle förhindra negativa effekter var otillräckliga och/eller hann inte komma på plats i tid. Sammantaget ledde de brister ISF har identifierat till att kontrollen av inflödet i sjukförsäkringen minskade, vilket i

¹¹⁴ ISF Rapport 2016:4, dnr 2014-0152.

¹¹⁵ ISF Rapport 2015:8, dnr 2014-0152.

¹¹⁶ ISF Rapport 2016:5, dnr 2014-0141.

¹¹⁷ ISF Rapport 2016:13, dnr 2015-0035.

sin tur riskerade att leda till fler och längre sjukskrivningar. Granskningen initierades av regeringen och rapporten¹¹⁸ publicerades i november 2016.

7.5 Tidsbegränsade anställningar och sjukförsäkringen

Vid prövningen av rätten till sjukpenning är det inte alltid tydligt när tidsbegränsat anställda ska betraktas som anställda och när de ska betraktas som arbetslösa. Det gäller framför allt dem som är tim- eller behovsanställda. Personer med tidsbegränsade anställningar inom kommun- och landstingssektorn har i genomsnitt färre dagar med sjukpenning och nekas även sjukpenning i större utsträckning än tillsvidareanställda inom samma sektorer. Arbetsrapporten¹¹⁹ publicerades i juni 2016.

ISF:s kostnader uppgick till 3 miljoner kr, vilket är jämförbart med en normal rapport.

7.6 När aktivitetsersättning upphör

Skrivelsen beskriver hur de individer som flödar ut från aktivitetsersättningen på grund av att den övre åldersgränsen är nådd försörjer sig, dels månaden efter att aktivitetsersättningen upphört och dels ett år senare. En stor andel får hel sjukersättning. För både män och kvinnor är det en lägre andel som har sjukersättning bland de med en psykiatrisk diagnos än bland de som har en annan diagnos. Fram till årsskiftet 2012 beviljades många tidsbegränsad sjukersättning och från år 2013 har fler deltagit i Arbetslivsintroduktion hos Arbetsförmedlingen. Försörjningssituationen är komplex och varierande för många som tidigare haft aktivitetsersättning. En skrivelse¹²⁰ publicerades i oktober 2016 och är en delrapportering av ett regeringsuppdrag.

7.7 Vetenskapliga publiceringar

ISF har fått en vetenskaplig artikel godkänd för publicering. Den har skrivits inom ramen för projektet Bestämningfaktorer för arbetsförmåga, som var ett samarbetsprojekt med Karolinska Institutet. En artikel, *Effects of psychosocial work factors and psychological distress on self-assessed work ability: A 7-year follow-up in a general working population*, har blivit godkänd för publicering i *American Journal of Industrial Medicine*. Godkännande innebär att de är under tryckning och att artiklarna finns tillgängliga på tidskrifternas webbplats.

¹¹⁸ ISF Rapport 2016:14, dnr 2016-0043.

¹¹⁹ ISF Arbetsrapport 2016:1, dnr 2014-0140.

¹²⁰ ISF Skrivelse, dnr 2016-0016.

7.8 Kostnader

Kostnaden för de 5 rapporter¹²¹ som lämnats inom ramen för de 4 projekt som har redovisats slutligt till regeringen under året uppgick i genomsnitt till 3 miljoner kr per rapport. Genomsnittskostnaden är drygt 700 tkr högre än föregående år då den genomsnittliga kostnaden var 2,3 miljoner kr per rapport.

Projektet om när sjukpenning nekas har varit tidskrävande och omfattat flera olika kompetenser.

Tabell 13 Kostnader för avslutade projekt om ohälsorelaterade förmåner, tkr

<i>Slutprestation</i>	<i>2016</i>
Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) ¹²²	
Aktivitetsförmågeutredningar (AFU) behöver kvalitetssäkras - ett genusperspektiv	4 092
Nekad sjukpenning för inrikes och utrikes födda	4 427
Läkares sjukskrivning av kvinnor och män	3 254
Förenklat läkarintyg - Försäkringskassans hantering av införandet	3 015
<i>Genomsnittskostnader</i>	
Genomsnittskostnad år 2016	2 957
Genomsnittskostnad år 2015	2 265
Genomsnittskostnad år 2014	2 733

ISF redovisar slutprestationernas totala kostnad. I denna kan flera publikationer ingå. Om projekt bedrivs över flera verksamhetsår inkluderas även kostnader från tidigare år som är hänförliga till slutprestationen. Genomsnittskostnaden utgör ett jämförelsetal baserat på kostnaden för de projekt som redovisas under året.

¹²¹ Varav 4 rapporter har lämnats under året och 1 rapport lämnades under 2015.

¹²² ISF Rapport 2015:8 lämnades till regeringen i augusti 2015.

8 Pensioner och pensionsrelaterade förmåner

ISF har publicerat 1 rapport och 2 skrivelser inom pensionsområdet.

Tabell 14 Publikationer 2016 om pensioner och pensionsrelaterade förmåner

<i>Typ</i>	<i>Nummer</i>	<i>Titel</i>	<i>Publicerad</i>
Rapport	2016:6	En utvärdering av inkomstmåttet i inkomstindex	April
Skrivelse		Tidsbegränsade uttag av tjänstepension bland kvinnor och män	Maj
Skrivelse		Skillnader och spridning i premiepension för kvinnor och män	November

8.1 En utvärdering av inkomstmåttet i inkomstindex

Inkomstmåttet speglar inkomstutvecklingen bland dem som har inkomster från yrkesverksamhet eller socialförsäkringar, men inte standardutvecklingen bland dem i yrkesverksam ålder. Det är svårt att komma fram till en tydlig lösning på hur inkomstmåttet ska kunna spegla genomsnittsinkomsten på ett bättre sätt än i dag. Det kan vara värt att överväga möjligheten att ha olika inkomstmått eller inkomstindex för pensionssparare respektive pensionärer. En sådan ansats kräver en grundlig genomgång av vad inkomstmåttet och därmed inkomstindex bör ha för egenskaper. Rapporten¹²³ publicerades i april 2016 och är en delrapportering av ett regeringsuppdrag.

8.2 Tidsbegränsade uttag av tjänstepension bland kvinnor och män

Det förvalda alternativet har stor betydelse för valet av uttagstid. Män och kvinnor väljer i ungefär samma utsträckning att avvika från den förvalda utbetalningstiden. Den näst viktigaste faktorn för att ta ut tjänstepensionen, under högst fem år, är åldern vid vilken uttaget av tjänstepensionen görs. Även pensionskapitalets storlek har relativt stor betydelse. En

¹²³ ISF Rapport 2016:6, dnr 2015-0070.

skrivelse¹²⁴ publicerades i maj 2016 och är en delrapportering av ett regeringsuppdrag.

8.3 Skillnader och spridning i premiepension för kvinnor och män

Spridningen mellan nybeviljade premiepensioner har inte ökat för varken män eller kvinnor, utan legat på en konstant nivå mellan år 2003 och 2014. Kvinnor har lägre premiepensioner än män, men skillnaden har minskat över tid i alla inkomstskikt. Spridningen i premiepensioner i framtiden kan sammantaget förväntas öka jämfört med dagens utbetalda premiepensioner. En skrivelse¹²⁵ publicerades i november 2016 och är en delrapportering av ett regeringsuppdrag.

8.4 Kostnader

Kostnaden uppgick till 4,5 miljoner kr för den rapport som lämnats inom ramen för det projekt som har redovisats slutligt till regeringen under året. Kostnaden är 241 tkr högre än föregående år, då den genomsnittliga kostnaden uppgick till 4,3 miljoner kr per rapport.

Kostnaden för projekten Skillnader och spridning i premiepension för kvinnor och män samt Tidsbegränsade uttag av tjänstepension bland kvinnor och män kommer att redovisas när uppdragen slutförts 2017 respektive 2019.

Tabell 15 Kostnader för avslutade projekt om pensioner och pensionsrelaterade förmåner, tkr

<i>Slutprestation</i>	<i>2016</i>
En utvärdering av inkomstmåttet i inkomstindex	4 510
<i>Genomsnittskostnader</i>	
Genomsnittskostnad år 2016	4 510
Genomsnittskostnad år 2015	4 269
Genomsnittskostnad år 2014	4 508

ISF redovisar slutprestationernas totala kostnad. I denna kan flera publikationer ingå. Om projekt bedrivs över flera verksamhetsår inkluderas även kostnader från tidigare år som är hänförliga till slutprestationen. Genomsnittskostnaden utgör ett jämförelsetal baserat på kostnaden för de projekt som redovisas under året.

¹²⁴ ISF skrivelse, dnr 2015-0020.

¹²⁵ ISF skrivelse, dnr 2016-0068.

9 ISF:s framtida inriktning och kompetensförsörjning

Nedan redovisas det utvecklingsarbete om myndighetens framtida inriktning och den målgruppsanalys som har genomförts under året. Därefter beskrivs de åtgärder som vidtagits för att säkerställa att ISF har tillräcklig kompetens för att genomföra sitt uppdrag. ISF:s bedömning är att de aktiviteter som vidtagits sammantaget har bidragit till en hög kvalitet i verksamheten. Slutligen behandlas myndighetens övriga interna arbete.

9.1 ISF:s framtida inriktning

ISF har inlett ett utvecklingsarbete för att ta fram ett underlag för beslut om den framtida inriktningen för verksamheten och en strategi för detta. Arbetet inleddes med att ledningsgruppen under våren diskuterade frågor om vilka värden ISF skapar, verksamhetens styrkor och svagheter samt hur målbilden för vad ISF ska vara och bidra med om 5 år ser ut. Även fokusområden för det fortsatta utvecklingsarbetet identifierades.

I början av hösten diskuterades detta och förväntningarna på det kommande utvecklingsarbetet med hela organisationen. Medarbetarna och ledningsgruppen tog tillsammans fram förslag på fokusområden för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Under hösten har arbetsgrupper bildats och arbetat med de fem utvecklingsområden som identifierats och prioriterats. Dessa inkluderar (1) ISF:s mål, vision och övergripande strategier, (2) fråge- och målgruppsanpassade produkter, (3) ett mer utåtriktat arbete och ökad kommunikation, (4) en systematisk omvärldsanalys samt (5) en översyn av de interna processerna. Arbetet har förankrats löpande vid informationsmöten med hela myndigheten och referensgrupper har knutits till arbetet.

Resultatet av utvecklingsarbetet ska presenteras i mitten av mars 2017. Därefter ska de praktiska förutsättningarna för exempelvis nya produktionsformat och kommunikationsstrategier färdigställas under kvartal två. Från och med hösten 2017 ska det nya arbetssättet användas i myndigheten.

9.2 Målgruppsanalys

I anslutning till utvecklingsarbetet genomfördes en målgruppsanalys under hösten 2016. Denna inkluderade två delar: Den första delen bestod av 44 telefonintervjuer med personer från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Regeringskansliet och socialförsäkringsutskottet i riksdagen. Den andra delen bestod av en enkätundersökning som riktades till en bredare målgrupp och som besvarades av 157 personer¹²⁶.

Undersökningen visade att ISF är en känd myndighet bland målgrupperna och uppfattas som en kompetent och trovärdig myndighet med hög integritet. ISF:s varumärke har en positiv laddning och uppfattningen om ISF:s arbete är överlag positiv. Respondenterna anser att ISF bidrar till ökad effektivitet och rättssäkerhet i socialförsäkringssystemet genom sina granskningar, att granskningarna är viktiga underlag för de granskade aktörerna och att de bidrar till samhällsnyttan.

Flera av de intervjuade uttrycker att ISF:s roll i relation till andra granskande myndigheter är oklar och att de egeninitierade granskningarna inte är lika relevanta som de som baseras på regeringsuppdrag. 95 procent av respondenterna anger att de har viss eller stor nytta av rapporterna i sitt eget arbete. Många upplever dock rapporterna som för omfattande, flera trycker på att resultaten borde vara mer framträdande i rapporterna och efterlyser att ISF i högre utsträckning än hittills bör "sticka ut hakan" i sina rekommendationer. Flera intervjuade har uttryckt att det skett flera förbättringar i ISF:s arbete de senaste två åren, genom att rapporterna har blivit mer relevanta och relationerna till ISF har förbättrats.

Målgrupperna önskar att ISF:s kommunikation ska öka, förenklas och att resultaten av ISF:s arbete ska göras ännu mer tillgängliga. ISF:s roll kan tydliggöras och myndigheten behöver synas och kommunicera mer och på fler vis så att det blir enklare att ta till sig rapporterna.

De synpunkter och förbättringsförslag som finns i målgruppsanalysen stämmer mycket väl överens med det utvecklingsarbete om ISF:s framtida inriktning som beskrivits ovan.

9.3 Medarbetare

Vid slutet av året hade myndigheten 61 anställda.¹²⁷ Samtliga medarbetare i kärnverksamheten har mycket hög kompetens inom socialförsäkringsområdet. Av samtliga anställda var majoriteten, 84 procent, tillsvidareanställda. Under året uppgick medeltalet anställda till 49 och antalet årsarbetskrafter till 45. Medarbetarna har utbildningsbakgrund inom bland annat nationalekonomi, statsvetenskap, juridik och medicin. Närmare en tredjedel av personalen är forskarutbildade.

¹²⁶ Enkäten skickades till 244 personer och svarsfrekvensen var 67,5 procent.

¹²⁷ Varav tio tjänstlediga för annan anställning eller utredning inom staten och tre föräldralediga.

Tabell 16 Könsfördelning per personalkategori 2016-12-31

Kompetens	Kvinnor	Män	Totalt
Utredare	30	13	43
Administrativt stöd	7	2	9
Chefer	5	4	9

Andelen kvinnor är genomgående högre i samtliga personalkategorier och uppgår totalt till 69 procent. Andelen kvinnor har därmed ökat något de senaste två åren, då motsvarande andelar uppgick till 68 procent år 2015 och 66 procent år 2014. Könsfördelningen vid ISF återspeglar könsfördelningen inom sektorn socialt skydd inklusive hälso- och sjukvård där andelen kvinnor totalt uppgick till 68 procent 2015.

Tabell 17 Ålders- och könsfördelning 2016-12-31

Åldersgrupp	Kvinnor	Män
Upp till 29 år	1	0
30–49 år	32	15
50 år och äldre	9	4
Totalt	42	19

Åldersspridningen är fortsatt god i åldersintervallet 30–49 år. Däremot har myndigheten få anställda som är yngre än 30 år eller äldre än 60 år. Medelåldern var 44,5 år, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 2015 och 2014 då medelåldern var 43 respektive 42 år.

ISF bedömer att personalsammansättningen avseende åldersbalans och könsfördelning har varit tillfredsställande med utgångspunkt från verksamhetens behov av kompetens.

9.4 Bemanning

ISF:s kompetensförsörjningsarbete har fokuserat på rekrytering och introduktion av anställda. Vår rekrytering bygger på en kontinuerlig analys av sammansättningen av kompetens i förhållande till personalomsättning och verksamhetens behov.

Sammanlagt har 15 medarbetare anställts under 2016 varav 12 hade börjat sin anställning före årets slut. Under samma period har 7 personer slutat. Ytterligare 13 medarbetare var tjänstlediga eller föräldralediga vid årets slut. Personalomsättningen uppgick till 14,3 procent, vilket är en ökning med 4,5 procentenheter jämfört med 2015. Det kan jämföras med den genomsnittliga personalomsättningen för statsförvaltningen som var 11 procent under perioden september 2014 till september 2015. Den genomsnittliga anställningstiden bland dem som slutade under 2016 var 4,5 år.

Den kompetens som ISF:s utredare har är efterfrågad av andra myndigheter som arbetar med analys och utredning inom socialförsäkringsområdet och närliggande områden, vilket påverkar personalomsättningen. Hälften av dem som var tjänstlediga har arbetat i offentliga utredningar som rör socialförsäkringen. Detta har medfört bemanningsproblem i flera projekt och en lägre produktion under året. I ett längre perspektiv bidrar rörligheten till lärande och kompetensöverföring vilket är positivt för både verksamheten och den offentliga sektorn, men på kort sikt utgör den en utmaning på en förhållandevis liten myndighet som är beroende av kunniga specialister för sin verksamhet.

ISF har tagit emot en praktikant som under handledning har deltagit i den ordinarie verksamheten.

Nyanställda och praktikanter erbjuds ett introduktionsprogram som omfattar information om bland annat myndighetens uppdrag och roll, verksamhetens planering och styrning, formerna för projektarbete och myndighetens olika stödfunktioner.

9.5 Kompetensutveckling

Verksamheten bedrivs vanligen i multidisciplinära projekt. Alla medarbetare förväntas bidra aktivt i utvecklingen av verksamheten. Vilka projekt som initieras och genomförs liksom kvaliteten på ISF:s rapporter avgörs till stor del av den kompetens och det engagemang som finns hos medarbetarna.

I en kunskapsorganisation är kompetensutveckling och kontinuerligt lärande en grundförutsättning för att klara uppdraget. Den viktigaste kompetensutvecklingen sker i det dagliga arbetet där medarbetare med olika utbildningsbakgrund och erfarenheter arbetar tillsammans.

Behovet av annan kompetensutveckling inventeras löpande och påverkar vilka kompetensutvecklande insatser som vidtas.

Klarspråk

Den satsning för att utveckla ISF:s rapporter genom att arbeta med klarspråk som inleddes 2015 fortsatte under 2016. Syftet är att nå ut ännu bättre med budskapen i rapporterna genom att skriva tydligt och anpassa texterna till läsarnas situation och öka möjligheten att tillgodogöra sig resultaten av ISF:s verksamhet. Satsningen under året har bestått av organiserade gruppdiskussioner och konkreta skrivövningar. Metoden för klarspråk har använts i ett antal rapporter under 2016 och införs successivt i alla pågående projekt. Projekten har flera gånger under skrivprocessen möten med en klarspråkscoach som ger stöd både vad avser urval, disposition och tydlighet i texterna.

Den statliga värdegrunden

I början av hösten genomfördes ett seminarium för alla anställda om den statliga värdegrunden som följdes upp med diskussioner på varje enhet. Syftet var bland annat att ta fram exempel på svåra situationer, som en metod för det fortsatta arbetet med att fördjupa kunskapen om värde-

grunden. En arbetsgrupp har sedan tagit fram exempel på verksamhetsnära dilemman och under 2017 kommer ISF att arbeta vidare med den statliga värdegrunden genom att diskutera dessa och andra dilemman på enheterna.

Övriga insatser för kompetensutvecklingen

ISF håller löpande seminarier med anledning av kommande rapporter och om andra aktuella frågor. De har bland annat handlat om jämställdhetsintegrering, socialförsäkringsutskottets arbete, föräldraförsäkringsutredningen, rättsliga kvalitetsuppföljningar i Försäkringskassan och verksamheten vid Riksrevisionen.

9.6 Arbetsmiljö och hälsa

ISF arbetar aktivt och systematiskt med att främja god och hållbar hälsa samt förebygga ohälsa och skador i arbetet. Arbetsmiljön följs upp vid enhetsmöten, i medarbetarsamtal, medarbetarenkät, avgångssamtal, arbetsmiljöromd och i arbetsmiljögruppen¹²⁸. I arbetsmiljögruppen diskuteras vilka arbetsmiljöfrågor som är relevanta för myndigheten att arbeta med.

Gruppen har påbörjat arbetet med en anpassning till reglerna i de nya arbetsmiljöföreskrifterna *Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4)*. Medarbetarna kommer att involveras i diskussioner om arbetsmiljön, vilka sedan används för att ta fram mål för arbetsmiljöarbetet och för att komplettera myndighetens arbetsmiljöpolicy. Arbetet kommer att fortsätta under 2017.

Andra arbetsmiljöfrågor har varit långvariga problem med kyla i vissa arbetsrum, störande ljud i samband med en pågående tillbyggnad av två våningsplan i fastigheten samt hissar som inte har fungerat. Det har inverkat negativt på arbetsmiljön och ISF har ägnat mycket tid till kontakter med fastighetsskötare, fastighetsägare och byggföretag.

Inför organisationsförändringen den 1 januari 2017 gjordes en riskbedömning enligt föreskrifterna *Systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2011:1)*. I riskbedömningen identifierades initiala risker för otydlighet avseende organisation, roller och ansvar samt för en stor arbetsmängd och tidspress. De åtgärder som identifierades för att motverka dessa risker var att informera och föra en dialog i olika forum liksom att uppmuntra och tydliggöra vikten av återhämtning.

Ett seminarium om hälsa och trivsel i arbetsliv och privatliv har genomförts under hösten för att medvetandegöra all personal om faktorer som påverkar vår hälsa och att ge dem verktyg och inspiration till ett ökat välbefinnande.

¹²⁸ Arbetsmiljögruppen består av de två arbetsmiljöombuden, administrativa chefen och personalansvarig.

Ytterligare en insats för att främja hälsa och friskvård genomfördes i slutet av året när alla vid ISF erbjöds att göra en hälsoprofilbedömning med uppföljande samtal hos företagshälsovården.

För att främja gemenskap och hälsa sponsrar ISF också gemensamma friskvårdande aktiviteter och subventionerar individuell friskvård samt erbjuder frukt och influensavaccination.

Ergonomigenomgång har erbjudits för de medarbetare som haft behov av det.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron uppgår till 2,2 procent. Detta är en ökning med 0,6 procentenheter från föregående år. ISF har trots det en relativt låg sjukfrånvaro i förhållande till genomsnittet för statsförvaltningen som var 3,9 procent 2015.

Tabell 18 Sjukfrånvaro åren 2014–2016

<i>Sjukfrånvaro (%)</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Totalt	2,2	1,6	1,1
Andel 60 dagar eller mer	-	-	0,0
Kvinnor	2,5	1,5	1,2
Män	1,6	-	0,9
Upp till 29 år	-	-	-
30–49 år	2,7	1,9	0,9
50 år och äldre	0,6	-	1,0

Enligt 7 kap. 3 § förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag ska myndigheten lämna uppgifter om sjukfrånvaro för grupper om inte antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ. De har markerats med streck i tabellen. I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Värdet noll betyder att det inte har funnits någon sjukfrånvaro.

9.7 Det interna arbetet i övrigt

Tillgång till data

För att ISF ska kunna fullgöra sitt uppdrag måste myndigheten kunna samla in och bearbeta data på individnivå. Merparten av de data som ISF behöver innehåller personuppgifter. Det är därför angeläget att en särskild registerlag om personuppgiftsbehandling vid myndigheten tas fram. En utredning som haft i uppdrag att ta fram ett förslag till en sådan registerlag överlämnade under 2014 sitt betänkande *Inbyggd*

*integritet inom Inspektionen för socialförsäkringen*¹²⁹ till regeringen. Under 2016 antogs en ny EU-förordning om dataskydd och med anledning av detta kommer all lagstiftning om hantering av personuppgifter att behöva ses över. En utredare har under året fått i uppdrag att lämna förslag på anpassningar av alla registerlagar på Socialdepartementets område till de nya EU-reglerna. Den utredningen har även fått i uppdrag att anpassa förslaget till registerlag för ISF till de nya EU-reglerna.¹³⁰ Uppdraget ska slutrapporteras den 31 augusti 2017. ISF:s chefsjurist sitter med som expert i utredningen.

Under året har ISF ansökt om etisk prövning hos Etikprövningsnämnden för 7 projekt för att få möjlighet att behandla data som innehåller känsliga personuppgifter för forskningsändamål. Samtliga ansökningar har godkänts. I avvaktan på en registerlag är ISF:s möjligheter att genomföra granskningar som kräver tillgång till känsliga personuppgifter, men som inte är att anse som forskning, begränsade.

Liksom under tidigare år har det under 2016 förekommit förseningar i leveranser av data och akter från Försäkringskassan.

Precis som tidigare har det inte varit möjligt för ISF att få tillgång till akter hos Försäkringskassan i elektronisk form, vilket har försvårat såväl ISF:s som Försäkringskassans arbete.¹³¹ De begränsningar som det innebär att endast få ta del av akter i pappersform påverkar kvaliteten påtagligt i de granskningar som ISF genomför och gör också att dessa blir mer tidskrävande.

Hyresförhandlingar

I februari 2016 tecknade ISF ett sexårigt hyreskontrakt som gäller från och med den 1 juli 2016.

Dokumenthantering

Under våren 2016 implementerades tjänster för ISF:s dokumenthantering. Samtliga medarbetare har fått grundläggande utbildning i diarieföringstjänsten. Under året har arbetet fortsatt varit fokuserat på att skanna in samtliga handlingar i myndighetens ärenden.

Diskrimineringsombudsmannens granskning av ISF

Diskrimineringsombudsmannen har granskat ISF:s arbete med jämställdhet och funnit att ISF saknar en fastställd jämställdhetsplan. ISF kommer under 2017 att ta fram dokumentation i enlighet med de nya bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen som gäller från och med 2017.

¹²⁹ SOU 2014:6.

¹³⁰ Dir. 2016:52.

¹³¹ ISF har inte heller tillgång till akter hos Pensionsmyndigheten i elektronisk form, men under 2016 har ingen aktgranskning genomförts på pensionsområdet.

10 Finansiell redovisning

10.1 Resultaträkning

<i>(tkr)</i>	<i>Not</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
<i>Verksamhetens intäkter</i>			
Intäkter av anslag		61 340	60 743
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	61	268
Finansiella intäkter	2	17	5
<i>Summa</i>		<i>61 418</i>	<i>61 016</i>
<i>Verksamhetens kostnader</i>			
Kostnader för personal	3	-46 157	-46 117
Kostnader för lokaler		-4 914	-4 892
Övriga driftkostnader	4	-9 381	-9 258
Finansiella kostnader	5	-60	-22
Avskrivningar och nedskrivningar		-906	-726
<i>Summa</i>		<i>-61 418</i>	<i>-61 016</i>
<i>Verksamhetsutfall</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Transfereringar</i>			
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		0	787
Lämnade bidrag	6	0	-787
<i>Saldo</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Årets kapitalförändring</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

10.2 Balansräkning

(tkr)	Not	2016-12-31	2015-12-31
<i>TILLGÅNGAR</i>			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Balanserade utgifter för utveckling	7	1 412	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	8	<u>60</u>	<u>1 023</u>
<i>Summa</i>		<i>1 472</i>	<i>1 023</i>
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	9	0	125
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	10	<u>1 892</u>	<u>1 269</u>
<i>Summa</i>		<i>1 892</i>	<i>1 394</i>
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		4	0
Fordringar hos andra myndigheter	11	<u>943</u>	<u>758</u>
<i>Summa</i>		<i>947</i>	<i>758</i>
<i>Periodavgränsningsposter</i>			
Förutbetalda kostnader	12	<u>2 580</u>	<u>2 251</u>
<i>Summa</i>		<i>2 580</i>	<i>2 251</i>
<i>Avräkning med statsverket</i>			
Avräkning med statsverket	13	<u>-6 053</u>	<u>-5 481</u>
<i>Summa</i>		<i>-6 053</i>	<i>-5 481</i>
<i>Kassa och bank</i>			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		<u>11 463</u>	<u>9 177</u>
<i>Summa</i>		<i>11 463</i>	<i>9 177</i>
<i>SUMMA TILLGÅNGAR</i>		<i>12 301</i>	<i>9 122</i>

<i>(tkr)</i>	<i>Not</i>	<i>2016-12-31</i>	<i>2015-12-31</i>
<i>KAPITAL OCH SKULDER</i>			
<i>Myndighetskapital</i>	14		
Balanserad kapitalförändring		0	0
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		<u>0</u>	<u>0</u>
<i>Summa</i>		0	0
<i>Avsättningar</i>			
Övriga avsättningar	15	<u>539</u>	<u>455</u>
<i>Summa</i>		539	455
<i>Skulder m.m.</i>			
Lån i Riksgäldskontoret	16	3 264	2 417
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	17	1 451	1 262
Leverantörsskulder		2 199	1 322
Övriga kortfristiga skulder	18	<u>763</u>	<u>745</u>
<i>Summa</i>		7 677	5 746
<i>Periodavgränsningsposter</i>			
Upplupna kostnader	19	<u>4 085</u>	<u>2 921</u>
<i>Summa</i>		4 085	2 921
<i>SUMMA KAPITAL OCH SKULDER</i>		12 301	9 122

10.3 Redovisning mot anslag

<i>Anslag (tkr)</i>		<i>Ingående över- förings- belopp</i>	<i>Årets tilldelning enligt regler- ingsbrev</i>	<i>Indrag- ning</i>	<i>Totalt disponi- belt belopp</i>	<i>Utgifter</i>	<i>Utgående över- förings- belopp</i>
	<i>Not</i>						
Uo 10 2:2 Ramanslag ap.1 Inspektionen för socialförsäkringen	20	5 481	65 467	-3 555	67 394	-61 340	6 053
<i>Summa</i>		<i>5 481</i>	<i>65 467</i>	<i>-3 555</i>	<i>67 394</i>	<i>-61 340</i>	<i>6 053</i>

10.4 Tilläggsupplysningar

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

ISF:s bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverkets (ESV) föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna. Gjorda undantag från förordningen redovisas sist i tilläggsupplysningarna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § Förordning om myndigheters bokföring tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Brytdagen föregående år var den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 25 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Större anskaffningar av likartade tillgångar som uppgår till minst 50 tkr (exkl. moms) ska också betraktas som anläggningstillgångar. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 100 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Bärbara datorer och kringutrustning Avskrivningstiden har ändrats från 4 år till 3 år och avser nyförvärv.
5 år	Datorer och kringutrustning Maskiner och tekniska anläggningar Övriga kontorsmaskiner Egenutvecklade systemstöd, licenser och rättigheter
10 år	Inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp.

Ersättningar och andra förmåner

<i>Ledamöter i insynsrådet / andra styrelseuppdrag</i>	Ersättning
<u>Thomas Erhag, fr.o.m. 2016-06-01</u> Inga uppdrag	0
<u>Ulrik von Essen, t.o.m. 2016-05-31</u> Stiftelsen Fakultetskurser – ledamot	0
<u>Ingrid Esser, fr.o.m. 2016-06-01</u> Inga uppdrag	0
<u>Annika Sundén, fr.o.m. 2016-06-01</u> Första AP-fonden - vice ordförande Institutet för Framtidsstudier – ledamot Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi – ledamot Delegationen för migrationsstudier – ledamot IFAU:s vetenskapliga råd – ledamot SPV - ledamot	0
<u>Eskil Wadensjö</u> Inga uppdrag *Ersättning betalas ut i början av år 2017	1*
<u>Solveig Zander</u> Länsstyrelsen i Uppsala Län – ledamot *Ersättning betalas ut i början av år 2017	1*
<u>Anders Öberg, fr.o.m. 2016-06-01</u> Inga uppdrag	0
<i>Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag</i>	Lön
<u>Generaldirektör Maria Hemström Hemmingsson</u> Inga uppdrag Inga förmåner som avviker från allmänna avtal.	872
<u>Vikarierande generaldirektör Catarina Eklundh Ahlgren t.o.m. 2016-03-13</u> Inga uppdrag Inga förmåner som avviker från allmänna avtal.	205

Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaro, se under avsnittet 9.6 Arbetsmiljö och hälsa. Undantag från regelverket beskrivs nedan.

Undantag från regelverket

ISF har gjort följande undantag från förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Sjukfrånvaro

Enligt 7 kap. 3 § förordningen ska myndigheten lämna uppgifter om sjukfrånvaro för grupper om inte antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Eftersom sjukfrånvaron för ISF kan hänföras till en enskild individ eller antalet personer är lägre än tio, lämnas inte sjukfrånvaro för gruppen *andel 60 dagar eller mer* och gruppen *upp till 29 år*.

10.5 Noter

<i>Resultaträkning (tkr)</i>		2016	2015
Not 1	<i>Intäkter av avgifter och andra ersättningar</i>		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	0	106
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	<u>61</u>	<u>161</u>
	<i>Summa</i>	<i>61</i>	<i>268</i>
Not 2	<i>Finansiella intäkter</i>		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	4	0
	Ränta på lån i Riksgäldskontoret	<u>13</u>	<u>5</u>
	<i>Summa</i>	<i>17</i>	<i>5</i>
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.		
Not 3	<i>Kostnader för personal</i>		
	Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	28 442	28 311
	<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	144	255
	Sociala avgifter	16 022	16 209
	Övriga kostnader för personal	<u>1 549</u>	<u>1 343</u>
	<i>Summa</i>	<i>46 157</i>	<i>46 117</i>
Not 4	<i>Övriga driftkostnader</i>		
	Reparationer och underhåll	124	101
	Reaförlust vid avyttring av anläggningstillgång	14	0
	Resor, representation, information	357	161
	Köp av varor	243	511
	Köp av tjänster	<u>8 643</u>	<u>8 486</u>
	<i>Summa</i>	<i>9 381</i>	<i>9 258</i>
Not 5	<i>Finansiella kostnader</i>		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	49	22
	Övriga finansiella kostnader	<u>11</u>	<u>0</u>
	<i>Summa</i>	<i>60</i>	<i>22</i>
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.		
Not 6	<i>Lämnade bidrag</i>		
	Bidrag till KTH	<u>0</u>	<u>787</u>
	<i>Summa</i>	<i>0</i>	<i>787</i>

<i>Balansräkning (tkr)</i>		<i>2016-12-31</i>	<i>2015-12-31</i>
Not 7	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående anskaffningsvärde	209	209
	Omklassificering av anläggningstillgång	960	0
	Årets anskaffningar	723	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<u>1 892</u>	<u>209</u>
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-209	-209
	Årets avskrivningar	-270	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<u>-479</u>	<u>-209</u>
	<i>Utgående bokfört värde</i>	1 412	0
	Under året har en anläggningstillgång (belopp 960 tkr) omklassificerats från Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar till Balanserade utgifter för utveckling		
Not 8	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
	Ingående anskaffningsvärde	1 725	765
	Omklassificering av anläggningstillgång	-960	0
	Årets anskaffningar	64	960
	Årets försäljning/utrangering, anskaffningsvärde	-504	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<u>325</u>	<u>1 725</u>
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-702	-621
	Årets avskrivningar	-54	-81
	Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	491	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<u>-265</u>	<u>-702</u>
	<i>Utgående bokfört värde</i>	60	1 023
Not 9	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	1 266	1 266
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<u>1 266</u>	<u>1 266</u>
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 141	-844
	Årets avskrivningar	-125	-296
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<u>-1 266</u>	<u>-1 141</u>
	<i>Utgående bokfört värde</i>	0	125
Not 10	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	4 637	4 637
	Årets anskaffningar	1 079	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<u>5 716</u>	<u>4 637</u>
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 368	-3 019
	Årets avskrivningar	-457	-349
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<u>-3 825</u>	<u>-3 368</u>
	<i>Utgående bokfört värde</i>	1 892	1 269

<i>Balansräkning (tkr)</i>		<i>2016-12-31</i>	<i>2015-12-31</i>
Not 11	<i>Fordringar hos andra myndigheter</i>		
	Fordran ingående mervärdesskatt	943	758
	<i>Summa</i>	<u>943</u>	<u>758</u>
Not 12	<i>Förutbetalda kostnader</i>		
	Förutbetalda hyreskostnader	1 587	1 201
	Övriga förutbetalda kostnader/datalicenser/ medlemavgifter	994	1 051
	<i>Summa</i>	<u>2 580</u>	<u>2 251</u>
Not 13	<i>Avräkning med statsverket</i>		
	<i>Anslag i räntebärande flöde</i>		
	Ingående balans	-5 481	-7 582
	Redovisat mot anslag	61 340	60 743
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-65 467	-64 219
	Återbetalning av anslagsmedel	3 555	5 577
	<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	<u>-6 053</u>	<u>-5 481</u>
	<i>Summa Avräkning med statsverket</i>	-6 053	-5 481
Not 14	<i>Myndighetskapital</i>		
	Myndighetskapital saknas och därför redovisas inte någon specifikationstabell.		
Not 15	<i>Övriga avsättningar</i>		
	<i>Avsättning för lokalt omställningsarbete</i>		
	Ingående balans	455	381
	Årets förändring	84	74
	<i>Utgående balans</i>	<u>539</u>	<u>455</u>
Not 16	<i>Lån i Riksgäldskontoret</i>		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
	Ingående balans	2 417	2 183
	Under året nyupptagna lån	1 741	960
	Årets amorteringar	-894	-726
	<i>Utgående balans</i>	<u>3 264</u>	<u>2 417</u>
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	9 000	12 000
Not 17	<i>Kortfristiga skulder till andra myndigheter</i>		
	Arbetsgivaravgifter	722	744
	Leverantörsskulder andra myndigheter	728	518
	<i>Summa</i>	<u>1 451</u>	<u>1 262</u>

<i>Balansräkning (tkr)</i>		<i>2016-12-31</i>	<i>2015-12-31</i>
Not 18	<i>Övriga kortfristiga skulder</i>		
	Personalens källskatt	735	745
	Kåpan Extra	28	0
	<i>Summa</i>	<u>763</u>	<u>745</u>
Not 19	<i>Upplupna kostnader</i>		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	3 258	2 668
	Övriga upplupna kostnader	827	253
	<i>Summa</i>	<u>4 085</u>	<u>2 921</u>

Anslagsredovisning

Not 20 *Uo 10 2:2 ap 1 Inspektionen för socialförsäkringen (ramanslag)*
Enligt regleringsbrevet disponerar ISF en anslagskredit på
1 964 tkr.

ISF får disponera 1 926 tkr av det ingående överföringsbeloppet,
det vill säga 3 procent av föregående års tilldelning 64 219 tkr
enligt regleringsbrevet. Anslaget är räntebärande.

11 Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2016	2015	2014	2013	2012
<i>Låneram Riksgäldskontoret</i>					
Beviljad	9 000	12 000	12 000	12 000	15 000
Utnyttjad	3 264	2 417	2 183	3 190	3 172
<i>Kontokrediter Riksgäldskontoret</i>					
Beviljad	6 450	6 580	6 685	6 522	6 495
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Räntekonto Riksgäldskontoret</i>					
Ränteintäkter	4	0	44	84	160
Räntekostnader	49	22	0	0	0
<i>Avgiftsintäkter</i>					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Övriga avgiftsintäkter	61	268	0	10	0
<i>Anslagskredit</i>					
Beviljad	1 964	1 927	2 005	1 957	1 949
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Anslag</i>					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	6 053	5 481	7 582	3 608	7 709
<i>Bemyndiganden</i>					
	<i>Ej tillämpligt</i>				
<i>Personal</i>					
Antalet årsarbetskrafter (st)	45	47	51	49	47
Medelantalet anställda (st)*	49	52	53	52	51
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 343	1 282	1 181	1 275	1 237
<i>Kapitalförändring</i>					
Årets	0	0	0	0	0
Balanserad	0	0	0	0	0

* I beräkningen av medelantalet anställda är tjänstledig personal frånräknad.

Undertecknande av årsredovisning

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm, den 22 februari 2017

Maria Hemström Hemmingsson
Generaldirektör